

102. Tiistaina 21 päivänä marraskuuta 1995

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Vaaleja

- 1) Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ja hänen varamiehensä vaalit 2664

Kolmas käsittely

- 2) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista 2665

Hallituksen esitys 153/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 28/1995 vp

- 3) Hallituksen esitys laiksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 68/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 30/1995 vp

- 4) Hallituksen esitys laiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta 2666

Hallituksen esitys 112/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 31/1995 vp

- 5) Hallituksen esitys laiksi maatalouden tuloverolain 13 §:n 7 momentin soveltamatta jättämisestä vuosina 1996—1998 „

Hallituksen esitys 165/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 32/1995 vp

- 6) Hallituksen esitys laiksi eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjen luovuttamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle 2667

Hallituksen esitys 170/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 33/1995 vp

- 7) Hallituksen esitys laiksi kuntien yleisestä kalleusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta 2668

Hallituksen esitys 164/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 6/1995 vp

- 8) Hallituksen esitys laiksi tasavallan presidentin kansliasta ja laiksi valtion virkamieslain eräiden säännösten kumoamisesta „

Hallituksen esitys 73/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 7/1995 vp

- 9) Hallituksen esitys laiksi eräistä elintarvikerasvoista annetun lain kumoamisesta „

Hallituksen esitys 157/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 6/1995 vp

- 10) Hallituksen esitys laiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite laiksi metsästyslain 56 §:n muuttamisesta ja laiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 88/1995 vp
Lakialoite 26/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

- 11) Hallituksen esitys laiksi sairausva-
kuutuslain muuttamisesta 2673
- Hallituksen esitys 104/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
16/1995 vp
- 12) Hallituksen esitys laiksi Suomen
Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuutta-
kurssitappioiden korvaamisesta ja antolai-
nauksen valtion takauksista annetun lain 1
ja 2 §:n muuttamisesta ”
- Hallituksen esitys 160/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 19/1995 vp
- 13) Hallituksen esitys laiksi elinkeinon-
harjoittamisen oikeudesta annetun lain
3 §:n muuttamisesta ”
- Hallituksen esitys 169/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 20/1995 vp
- 14) Hallituksen esitys laeiksi arvo-
osuusjärjestelmästä annetun lain ja arvo-
osuustileistä annetun lain muuttamisesta ”
- Hallituksen esitys 98/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 21/1995 vp
- 15) Hallituksen esitys laeiksi ilmansuo-
jelulain, ympäristölupamenettelylain ja ri-
koslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta 2674
- Hallituksen esitys 128/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 7/1995 vp
- Toinen käsittely
- 16) Hallituksen esitys yksityisalojen työ-
eläkejärjestelmän uudistamista koskevaksi
lainsäädännöksi ”
- Hallituksen esitys 118/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
17/1995 vp
Toivomusaloite 231, 247, 249, 263/1995 vp
- 17) Hallituksen esitys laeiksi valtion elä-
kelain ja valtion perhe-eläkelain muutta-
misesta 2682
- Hallituksen esitys 134/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
18/1995 vp
- 18) Hallituksen esitys laeiksi lomautuk-
sen johdosta maksettavasta ylimääräisestä
työttömyysvakuutusmaksusta vuonna
1996, työttömyysturvalain väliaikaisesta
muuttamisesta ja työttömyysturvalain
muuttamisesta annetun lain voimaantulo-
säännöksen muuttamisesta 2683
- Hallituksen esitys 182/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
19/1995 vp
- Ainoa käsittely
- 19) Kertomus eduskunnalle niistä toi-
menpiteistä, joihin eduskunnan tekemät
muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilin-
pidosta vuonna 1992 ovat antaneet aiheita 2684
- Kertomus 10/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 29/1995
vp
- Ensimmäinen käsittely
- 20) Hallituksen esitys laeiksi työttö-
myysvakuutusmaksusta vuonna 1996,
vuodelta 1996 perittävästä palkansaajan
työttömyysvakuutusmaksusta ja työttö-
myyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta
muuttamisesta ”
- Hallituksen esitys 183/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
20/1995 vp
Lakialoite 54, 57/1995 vp
Toivomusaloite 240/1995 vp
- 21) Hallituksen esitys kansaneläkejär-
jestelmän uudistamista koskevaksi lain-
säädännöksi 2686
- Hallituksen esitys 119/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
21/1995 vp
Toivomusaloite 218, 254/1995 vp

L ä h e t e k e s k u s t e l u

22) Hallituksen esitys laeiksi saamelaiskäräjästä annetun lain ja saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain muuttamisesta 2695

Hallituksen esitys 190/1995 vp

23) Hallituksen esitys laiksi Korkeimasta hallinto-oikeudesta annetun lain muuttamisesta 2696

Hallituksen esitys 191/1995 vp

24) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 192/1995 vp

25) Hallituksen esitys laeiksi metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain 5 §:n sekä yksityismetsälain 3 ja 18 §:n muuttamisesta .. „

Hallituksen esitys 193/1995 vp

M i e t i n t ö j e n p ö y d ä l l e p a n o

26) Hallituksen esitys vuoden 1996 veroasteikkolaiksi „

Hallituksen esitys 62/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 34/1995 vp

27) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja korkotulon lähdeverosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 63/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 35/1995 vp
Lakialoite 49, 59/1995 vp

28) Hallituksen esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta 2697

Hallituksen esitys 64/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1995 vp

29) Hallituksen esitys laiksi merenkulkulaitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta 2697

Hallituksen esitys 159/1995 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 3/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Halonen, Huotari, Kankaanniemi, Karhunen, Kemppainen, Lipponen, Mikkola, Norrback, Ojala A., Pietikäinen M., Pohjola M., Polvi, Rimmi, Saari, Salo, Taina, Tiuri, Viitanen, Vuorensola ja Zyskowitz.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Mikkola, Saari, Zyskowitz, Rimmi, Kemppainen, Vuorensola ja Pietikäinen M.

I l m o i t u s a s i a t :

L o m a n p y y n n ö t

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Viitanen, virkatehtävien takia edustajat Lipponen ja Tiuri sekä yksityisasioiden takia edustajat A. Ojala ja Polvi,

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Halonen ja Kankaanniemi sekä yksityisasioiden takia ed. M. Pohjola, tämän kuun 23 päivään virkatehtävien takia edustajat Kallio, R. Ojala ja Piha sekä tämän kuun 24 päivään virkatehtävien takia edustajat Norrback ja Taina.

U - a s i a t

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 16 päivänä marraskuuta 1995 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettut Euroopan unionin asiat n:ot U 50—57.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle asioiden n:ot U 50—52 osalta lakivaliokunnan, asian n:o U 53 osalta talousvaliokunnan, asian n:o U 54 osalta maa- ja metsätalousvaliokunnan, asioiden n:ot U 55 ja 56 osalta

liikennevaliokunnan sekä asian n:o U 57 osalta talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 232, 234—238, 240—244, 246, 248 ja 250—252. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ja hänen varamiehensä vaalit

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ja hänen varamiehensä vaalit nelivuotiskaudeksi 1996—1999.

Hallitusmuodon 49 §:n 1 momentin mukaan vaalit on toimitettava eduskunnan puhemiehen vaalista säädettyssä järjestyksessä.

Vaalit toimitetaan umpilipuvin noudattamalla työjärjestyksen 45 ja 46 §:n säännöksiä. Huomautan, että äänestyslipuissa saa olla ainoastaan valittavan nimi ja tarvittaessa ammatti niin selvästi ilmaistuna, ettei epätietoisuutta henkilöstä, jota on tarkoitettu, voi syntyä. Säännösten vastaisesti täytetty vaalilippu hylätään. Vaali toimitetaan yhtä uurnaa käyttäen. Edustajat tuovat äänestyslippunsa uurnaan siinä järjestyksessä, kuin heidän nimensä on huudettu.

Ensin toimitetaan eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen vaali.

Vaalissa pyydän avustamaan edustajat Törnqvist, Väistö, Ala-Harja ja Apukka.

Vaalitoimitus alkaa.

Edustajat Mikkola, Saari, Zyskowicz ja Rimi merkitään läsnä oleviksi.

Unkarin parlamentin puhemiehen vierailu

P u h e m i e s : Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Unkarin parlamentin puhemiehen Zoltán Gálin johtama valtuuskunta on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta

lausun puhemies Gálin ja hänen seurueensa tervetulleiksi eduskuntaan. (Suosionosoituksia)

P u h e m i e s : Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet Paunio 151 ääntä, Kaján 19 ääntä, Liljeström 8 ääntä, Jouko Hovi 2 ääntä sekä Helminen ja Utriainen kumpikin 1 äänen. Lisäksi on jätetty 3 tyhjää vaalilippua sekä 1 vaalilippu, johon on merkitty nimi Antero Kekkonen, mutta kun tämän nimisen henkilön ei voida katsoa täyttävän hallitusmuodon 49 §:n 1 momentin edellyttämää kelpoisuusehtoa, on sanottu lippu hylätty.

P u h e m i e s : Kun kansliapäällikkö, oikeustieteen lisensiaatti Riitta-Leena Paunio on saanut äänestyksessä ehdottoman enemmistön annetuista hyväksytyistä äänistä, hänet on valittu eduskunnan apulaisoikeusasiamieheksi nelivuotiskaudeksi 1996—1999.

P u h e m i e s : Nyt toimitetaan eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen varamiehen vaali. Vaalissa pyydän edelleen avustamaan edustajat Törnqvist, Väistö, Ala-Harja ja Apukka.

Vaalitoimitus alkaa.

P u h e m i e s : Äänestyksen tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Äänestyksessä ovat ääniä saaneet Jonkka 133 ääntä, Kaján 9 ääntä, Utriainen 8 ääntä, Liljeström 6 ääntä, Helminen 3 ääntä ja Matti Aura 1 äänen. Lisäksi on jätetty 6 tyhjää vaalilippua. Edelleen on jätetty 1 vaalilippu, johon on merkitty nimi Erkki Liikanen, sekä 2 vaalilippua, joihin on merkitty nimi Paavo Lipponen, mutta kun tämän nimisten henkilöiden ei voida katsoa täyttävän hallitusmuodon 49 §:n 1 momentin edellyttämää kelpoisuusehtoa, on sanotut liput hylätty. Vielä on jätetty 1 vaalilippu, johon on merkitty nimi Kallio, mutta kun tässä lipussa ei ole riittävän selvästi ilmaistu, ketä henkilöä on tarkoitettu, on kyseinen lippu työjärjestyksen 45 §:n nojalla hylätty.

P u h e m i e s : Kun esittelijäneuvos, oikeustieteen tohtori Jaakko Jonkka on saanut äänes-

tyksessä ehdottoman enemmistön annetuista hyväksytyistä äänistä, hänet on valittu eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen varamieheksi nelivuotiskaudeksi 1996—1999.

P u h e m i e s : Eduskunta päättäneen saattaa nyt toimitettujen vaalien tulokset hallituksen tietoon.

Hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 153/1995 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 28/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 68/1995 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 30/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Esillä on hallituksen esitys perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta. Kysymys on uudesta perintövero- ja lahjavero- ja eräistä yksityiskohtaisista muutoksista. Ne merkitsevät yhteensä noin 300 miljoonan markan lisätuottoa valtiolle, ts. verotuksen kiristymistä.

Lakiesityksen toisessa käsittelyssä keskustan taholta esitettiin, että tässä muutosehdotuksessa nimenomaan pienet perinnöt ja lahjat joutuvat

kohtuuttoman verotuksen kiristykseen kohteeksi silloin, kun on kyseessä lähiomaisten kesken tapahtuvat luovutukset. Veron nousu voi prosentteina laskien verosta nousta jopa lähelle viittäkymmentä prosenttia. Olisikin ollut erittäin tarpeellista, että veron alarajaa olisi nimenomaan pienten perintöjen osalta nostettu. Myös kansainvälisesti tilanne on tällainen. Tästä ovat monet veroasiantuntijat, muun muassa professori Tikka, todenneet, että Suomessa verotetaan nimenomaan pieniä perintöjä kansainvälisesti ottaen ankarasti ja taas suuria perintöjä kansainvälisesti ottaen lievästi.

Toisessa käsittelyssä kuitenkin keskustan muutosehdotusta ei hyväksytty. Periaatteessa hyväksymme verotuksen rakenteen muutoksen niin, että työn verottamista vähennetään ja siihen haetaan mahdollisuuksia muun verotuksen puolelta. Tässäkin suhteessa linjamme on aika vastuullinen emmekä lakiesitystä ehdota nyt hylättäväksi.

Arvoisa puhemies! Puutun erääseen ongelmaan, joka tähän liittyy. Se on sukupolvenvaihdosluovutusten verotus. On selvää, että kun verotus yleensä kiristyy, myös sukupolvenvaihdosten verotus kiristyy, vaikka siinä on olemassakin huojennussäännökset. Nämä huojennussäännökset eivät ole auki nyt tämän lakiehdotuksen yhteydessä, mutta valiokunnassa nämä ovat olleet esillä. Valiokunta on saanut aiheesta myös ponnin omaan mietintöönsä. Kuitenkaan valiokunnassa ei ole hyväksytty selkeätä lähtökohtaa siitä, että pyritään sukupolvenvaihdostilanteiden verotuksen kohtuuttomuudet ja ongelmat poistamaan nimenomaan niin, että verotusta lievennetään.

Nykyisen perintö- ja lahjaverolain 55 §:n sanamuoto, joka koskee sukupolvenvaihdostilanteita, on epäonnistunut. Se on vaikeaselkoinen ja tulkinnanvarainen. On välttämätöntä, että sukupolvenvaihdosluovutuksen säännöksiä voidaan uudistaa. Ongelmahan on nimenomaan se, että että käypien arvojen ja varallisuusveroarvojen erotus on kaventunut erityisesti maatalouden, mutta myös yritysten osalta. Maatalouden osalta erityisesti on niin, että samaan aikaan, kun omaisuuden tuottoarvot ovat laskeneet, niin kuin tiedämme, perintöverotusarvot ovat kiristyneet.

Katsomme, että nyt ei tule kiristää yritysten ja maatilojen sukupolvenvaihdosluovutusten verotusta. Päinvastoin on tärkeää edistää yritysvarallisuuden siirtoja, jotta pienyritystoiminnan jatkuvuus ja työllistämisedellytykset voidaan turvata.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi vastalauseeseen liittyvän lausuman, joka kuuluu seuraavasti: "Eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän sukupolvenvaihdostilanteita koskevan perintö- ja lahjaverotuksen ongelmat ja kohtuuttomuudet. Eduskunnan mielestä selvitystyössä tavoitteena tulee olla sukupolvenvaihdostilanteiden perintö- ja lahjaverotuksen lieventäminen. Selvitystyössä on kiinnitettävä huomiota erityisesti varallisuuden arvostuskysymyksiin, mahdollisuuteen ottaa käyttöön sukupolvenvaihdostilanteissa tavanmukaista olenaisesti pitemmät veron maksuajat sekä siihen, että veroviranomaisille säädettäisiin velvollisuus antaa verovelvollisille ennen verotuksen toimitamista selvitys mahdollisuudesta sukupolvenvaihdossäännösten soveltamiseen.

Arvoisa puhemies! Tällainen lausuma olisi nyt hyvin tärkeä, jotta voidaan eduskunnan tahto osoittaa sen suhteen, että sukupolvenvaihdostilanteiden verotusongelmat otetaan huomioon ja tälläkin tavoin edistetään yritysvarallisuuden siirtoja ja yritysten toimivuutta ja työllistämismahdollisuuksia.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kaiken sen jälkeen, kun hallituksen esitys kiristää varsin pienien perintöjen ja lahjojen verotusta muutamalla sadalla miljoonalla markalla, on kohtuullista ja paikallaan, että jatkossa kiinnitetään huomiota erityisesti näihin seikkoihin, mitä ed. Ala-Nissilä äsken esille toi erityisesti koskien pienyritysten ja maatilojen sukupolven vaihdoksia, niitä probleemeja, joita tämä hallituksen esitys entisestään kärjistää ja lisää.

Kannatan hänen aivan erinomaista ehdotustaan.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut vastalauseeseen sisältyvää perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Ala-Nissilän ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 42 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 44. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 112/1995 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 31/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi maatalatalouden tuloverolain 13 §:n 7 momentin soveltamatta jättämisestä vuosina 1996—1998

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 165/1995 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 32/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, ettei pinta-alaperusteisen metsäverotuksen keskeisiin verovelvolliskohtaisiin vähennyksiin, nimittäin uudistamisvähennyksiin ja taimikkovähennyksiin, tehtäisi kustannuskehityksen mukaista vähennysten määrän tarkistusta ollenkaan vero-

vuosina 96—98. Nämähän tulee tehdä vuosittain ja ne ovat yhtenä tekijänä vaikuttaneet, kun verovelvolliset ovat valinneet metsäverojärjestelmien välillä. Tässä ei ole kyse mistään indeksitarkistuksesta, jota on tarkoitettu hallituksen tekemässä päätöksessä indeksitarkistusten osalta, vaan tässä on kyse nimenomaan verotuksen luonnollisen vähennyksen tekemisestä kustannuskehityksen mukaisena.

Ehdotankin, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Ala-Nissilän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Alho, Andersson J., Anttila U., Apukka, Aura, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Filatov, Gustafsson, Hassi, Heinonen, Hellberg, Helle, Huotari, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Häkämies, Hämäläinen, Ihamäki, Immonen, Itälä, Jansson, Joenpalo, Juurola, Kaarilahti, Kallio, Kanerva, Kantalainen, Karjalainen, Karpio, Kautto, Kekkonen, Kiljunen, Knaapi, Kokkonen, Korhonen M., Korhonen R., Koskinen H., Koskinen J., Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kukkonen U-M., Kuoppa, Kuosmanen, Kurola, Laakso, Laaksonen, Lahtela, Laitinen, Lamminen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Lindén, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Luhtanen, Malm, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Mikkola, Mähönen, Mönkäre, Nurmi, Nyby, Ojala O., Ojala R., Olin, Paasilinna, Partanen, Peltomo, Penttilä, Perho, Pietikäinen M., Pohjola T., Prusti, Puhakka, Puhjo, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Rantanen, Rask, Rimmi, Roos, Saarinen, Saario, Sasi, Savela, Tahvanainen, Tarkka, Tiusanen, Tulonen, Tykkyläinen,

Törnqvist, Uotila, Viitamies, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Aula, Huuhtanen, Hyssälä, Juhantalo, Kalli, Karjula, Kemppainen, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korkea-oja, Korteniemi, Koski M., Lehtosaari, Leppänen J., Lindqvist, Lämsä, Manninen, Myllyniemi, Pehkonen, Pekkarinen, Pesälä, Ranta-Muotio, Rehn, Ryhänen, Räsänen, Saapunki, Saari, Smeds, Suhola, Takkula, Vehviläinen, Veteläinen, Vihriälä, Vistbacka ja Väistö.

”Tyhjää” äänestää ed. Virtanen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Aho, Ala-Harja, Andersson C., Backman, Dromberg, Elo, Enestam, Halonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalliomäki, Kallis, Kankaanniemi, Karhunen, Koski V., Kääriäinen, Liikkanen, Lipponen, Löf, Mölsä, Niinistö, Nikula, Norrback, Ojala A., Paasio, Pietikäinen S., Piha, Pohjola M., Polvi, Pykäläinen, Rauramo, Rinne, Rosendahl, Salo, Salolainen, Seppänen, Skinnari, Soininvaara, Taina, Tennilä, Tiilikainen, Tiuri, Tuomioja, Vanhanen, Vehkaoja, Viinanen, Viitanen, Viljamaa ja Vuorensola.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 40 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 52. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjen luovuttamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 170/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 33/1995 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**7) Hallituksen esitys laiksi kuntien yleisestä kal-
leusluokituksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 164/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 6/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**8) Hallituksen esitys laiksi tasavallan presidentin
kansliasta ja laiksi valtion virkamieslain eräiden
säännösten kumoamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 73/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 7/1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**9) Hallituksen esitys laiksi eräistä elintarvikeas-
voista annetun lain kumoamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 157/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 6/
1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

**10) Hallituksen esitys laiksi riistanhoitomaksusta
ja pyyntilupamaksusta annetun lain 3 §:n muutta-
misesta**

**Lakialoite laiksi metsästyslain 56 §:n muuttami-
sesta ja laiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupa-
maksusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 88/1995 vp
Lakialoite 26/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 7/
1995 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen pohjautuvat lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S a a r i o : Arvoisa rouva puhemies! Kun voimassa olevaa metsästyslakia valmisteltiin ja se valmistui vuonna 93, oli lain yksi keskeinen linjanmäärittely se, että metsästyskulttuurin ylläpitämisestä keskeinen vastuu tulee viranomais-
ten lisäksi asettumaan yksityisille metsästäjille ja metsästäjäjärjestöille. Tässä yhteydessä heräsi luonnollisesti pyrkimys määritellä metsästäjät ja metsästäjäjärjestöt ikään kuin metsästysalan, eräalan toimijoiksi myös lainsäädännöllisellä tasolla. Tämä ei kuitenkaan tuottanut tulosta, vaan ratkaisuksi tuli, että metsästysseurat ikään kuin suljettiin lain piirin ulkopuolelle hyvin tietäen, että keskeinen osa käytännön riistanhoitotyöstä, metsästyskulttuurin ylläpitämisestä, koulutuksesta lankeaa hieman yli 100 000:n seuroihin järjestäytyneen metsästäjän harteille.

Se, että virallista statusta ei näille henkilöille ja organisaatioille määritelty, ei tietenkään ole estänyt eikä voi estää sitä, etteivätkö metsästäjät kantaisi erityisen suurta huolta siitä, millaiseksi

riistakannat kehittyvät, mikä on metsästyksen eettinen rooli yhä kaupungistuvassa maailmassa. Metsästäjät hoitavat tätä tehtäväänsä sen estämättä, saavatko siihen julkista tukea vai eivät.

Mutta kun valtiovalta kerää riistanhoitomaksuina 35 miljoonaa markkaa suomalaisilta metsästäjiltä, tähän eivät sisälly hirvenmetsästyksessä saadut 21 miljoonaa markkaa, niin valtiovalta suvaitsee palauttaa käytännön operatiiviseen metsästyksen ja erästyksen hoitoon noin pari miljoonaa markkaa. Muut rahat kuluvat organisaatioiden ylläpitämiseen. Nämä organisaatiot, vaikka suorittavat erityisen tärkeää työtä, ovat muita kuin ns. käytännön metsästäjiä.

Tästä syystä, arvoisa rouva puhemies, maa- ja metsätalousvaliokunnan yksimielinen esitys, joka perustuu tehtyyn lakialoitteeseen, lähtee siitä ajatuksesta, että nimenomaan muuttuvat olot huomioon ottaen olisi aivan välttämätöntä muuttaa lakia siten, että virallisten organisaatioiden, siis metsästäjien keskusjärjestöjen ja riistanhoitopiirien lisäksi voitaisiin metsästyksen toimijoina mainita myös metsästysseurat ja niiden muodostamat valtakunnalliset organisaatiot ja että nämä, mikäli ne suorittavat tehtävää, joka yleisesti nähdään riistanhoidon kannalta tärkeäksi tahi metsästyskulttuurista muutoin edistävaksi tehtäväksi, voisivat olla myös tuen saajina, milloin tällainen määräys on annettu.

Tätähän on vastustettu lähtien siitä ajatuksesta, että tulisi ikään kuin toinen kanava yhteisten varsin niukkojen rahojen jakoon. Tähän on syytä todeta välittömästi se, että yhä edelleen päättävältä siitä, millä tavoin metsästäjiltä kerättyjä ja metsästyksen käytettäviä varoja suunnataan, tulee säilymään ministeriöllä. Näin ollen maa- ja metsätalousministeriön linjanmäärityksistä johdetaan, miten rahanjako nykyisen virallisen ja puolivirallisen organisaation ja vapaaehtoisen työn välillä tulee tapahtumaan.

Tämä on uhka ainoastaan siinä tapauksessa että virallisten järjestelmien piirissä tunnetaan huonoa omaatuntoa siitä, miten asiat ovat tulleet hoidetuiksi. On erityisen miellyttävä todeta, että ne eivät ole tulleet hoidetuiksi huonosti, mutta uskon, että tulevaisuudessa on erittäin tärkeää, että me saisimme laajat metsästäjäjoukot nykyistä motivoitummin mukaan tähän työhön ja siksi maa- ja metsätalousvaliokunnan yksimieliseen kannanottoon yhtyminen olisi eduskunnan taholta metsästyskulttuuriteko.

Ed. Lehtosaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saario perusteli varsin

hyvin ja tyylikkäästi muutosta, joka lakiesitykseen tehtiin valiokunnassa. Muutoshan perustuu ed. Saarion ym. aloitteeseen.

Lyhyesti todettuna lakiesityksessä on kaksi asiaa, jotka muuttuvat. Toinen on se, että vapaaehtoisjärjestöt pääsevät osalliseksi metsästyskorttivaroista, ja toisaalta näitä varoja voidaan ohjata myös maanomistajien hankkeisiin, jotka ovat riistanhoidon kannalta perusteltuja ja järkeviä.

Asiassa tulee kuitenkin esille kysymys, tullaanko nykyinen riistanhoitomaksutuotto jakamaan jatkossa uudelleen vai onko tarkoitus pikaisesti puuttua metsästyskortin hintaan niin, että sitä tullaan korottamaan. Mikä toisaalta on se elin, joka tulee hyväksymään ne suunnitelmat, joiden pohjalta määrärahoja tullaan maanomistajien varsin hyvin perusteltuihin hankkeisiin myöntämään?

Uskon, että olemme kaikki samaa mieltä siitä, että vapaaehtoisjärjestöt, jotka tällä tavalla saavat tunnustuksen tämän lakimuutoksen kautta, ovat tehneet äärimmäisen hyvää työtä metsästäjien parissa. Sitä kautta ei liene juuri huomauttamista kellään. Mutta juuri kysymys, miten rahapotti, noin 30 miljoonaa, tullaan jakamaan, kuka suorittaa jaon, on se kysymys, joka askarruttaa tänä päivänä asian käsittelyn yhteydessä.

Ed. Vuorensola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hieman kummeksuttaa, että asia on mennyt keskustelutta tähän vaiheeseen. Oikeastaan keskustelu tuntuu vasta alkavan asiasta.

Ed. Saario perusteli asiaa niukoilla resursseilla ja niukkojen resurssien tehokkaalla käytöllä, mutta aivan vastaavilla perusteilla voisi juuri todeta, että rahoja pitäisi käyttää tehokkaasti, aivan niin kuin niitä nyt käytetään. Kyllä metsästysseurat ovat tämänkin rahan puitteissa olleet nimenomaan riistanhoitopiirien ohjauksessa ja johdolla tekemässä tätä työtä. Ei se epäily ole yhtään liioiteltu, että eikö tämä päinvastoin tulisi hajottamaan ja tekemään tämän rahan käytöstä tehottomampaa kuin se on tähän mennessä ollut.

Olisi vähintään pitänyt kuulla asiantuntijoita lakiesitystä käsiteltäessä enemmän, koska nyt vasta tässä vaiheessa palautetta on tullut sellaisille, jotka eivät ole päässeet lakiesitystä käytännössä käsittelemään.

Ed. Saario (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kemppaiselle totean, että asiantuntijoita asiassa on kuultu, joten esittämämme näkökohta ei pidä paikkaansa. Asia ei sitä paitsi ole niin uusi, ettei siihen olisi ehtinyt jo vuosien varrella kypsyä, sillä asia oli peruskysymyksenä esillä jo viime vaalikauden aikana.

Kysymyshän on yksinkertaisesti siitä, halutaanko käytännön riistanhoitoa, metsästystointa ja metsästyskulttuuria edistävät metsästäjät ikään kuin statuksessa nostaa samalle tasolle kuin viralliset organisaatiot. Mielestäni aika on kypsä sen seikan julkiseen ilmoittamiseen, että yhteiskunnassa arvostetaan sitä työtä, jota vapaaehtoiset metsästäjät ja heidän muodostamansa järjestöt tekevät ilman viranomaisohjausta.

Mitä tulee mahdolliseen polarisoitumiseen, tässä maassa on jo toimittu näin. Nyt on kysymys siitä, voidaanko näiden organisaatioiden välillä järjestää sellaista työnjakoa, että metsästysseurat ja metsästäjäjärjestöt voisivat esimerkiksi jatkaa tai suorittaa niitä toimintoja, joita keskusjärjestötasolla tai ministeriön toimesta katsotaan tarpeelliseksi toteuttaa.

Ed. Pulliainen: Arvoisat puhemiehet! Ed. Kemppainen kovasti kaipailee, että asiassa olisi pitänyt kuulla asiantuntijoita. Voin vakuuttaa ed. Kemppaiselle, että asiassa on todella asiantuntijoita kuultu, kuten ed. Saario totesi.

Kun vuonna 1993 eduskunnassa käsiteltiin varsin perusteellisesti, jos palautamme mieliin, ja erittäin värikkäästi uutta metsästyslakia, tuon käsittelyn yhteydessähän tämä asia oli jo esillä. Silloin perusteellisesti asiaan paneuduttiin. Silloin kuitenkin päädyttiin siihen, että katsotaan, millä tavalla uusi metsästyslaki ja sen mukainen käyttäytyminen lähtevät liikkeelle. Jo silloin todettiin, muun muassa edustajat Saario ja Rajamäki olivat silloin hyvin aktiivisia tässä asiassa, että kokemusten perusteella on ehkä syytä palata asiaan vähän myöhemmin.

Nyt pitää muistaa, mistä riistanhoitotyössä, johon itse asiassa oikeus metsästykseseen perustuu, on oikein kysymys. Siinä on kysymys kahdesta asiasta: passiivisesta riistanhoidosta ja aktiivisesta riistanhoidosta.

Passiivinen riistanhoito on hallinnointia, joka meillä on kehitetty organisatorisesti eräällä tavalla taiteeksi niin, että metsästäjät nyt ovat yhä enemmän itse siinä mukana riistanhoitopiirin kautta. Paljon päätösvaltaa on delegoitu riistanhoitopiireille ja vastuuta sinne annettu, mutta

samanaikaisesti täytyy olla hyvin tarkka siinä, että kaikki ei ole passiivista riistanhoitoa.

Nyt hallituksen esitys, joka meillä on pohjana, lähtee tavallaan vielä viemään kansainväliseen suuntaan tätä toimeliaisuutta. Varmastikin toisaalla on erittäin suurta tarvetta siihen, että painopistettä siirrettäisiin kohti aktiivista riistanhoitoa eli kenttätöitä. Kenttätöiden toteuttamisen osaltahan on kysymys siitä, että vähillä resursseilla pyritään maksimaaliseen tulokseen.

Tämä malli mielestäni etenee aivan hyvin, jos toteutetaan se tahto, joka maa- ja metsätalousvaliokunnasta on nyt yksimielisesti tänne tuotu. Sehän mahdollistaa kahdella tavalla asian optimoinnin. Etelä-Suomessa, missä on paljon metsästyssseuroja, paljon aktiivisen riistanhoidon aktiviteettia, voidaan käyttää tätä uutta mahdollisuutta tarkoituksenmukaisesti hyväksi. Pohjois-Suomessa, missä on vähemmän tätä puolta, mistä johtuen muun muassa Kainuun riistapäällikkö on kovin voimakkaasti älähtänyt varmasti myös ed. Kemppaiselle, tietenkin järkevästi tämä asia hoitautuu tavallaan viranomaisyönä niin, että muutama viranomaisen tehtävänä on hoitaa tämä asia.

Kenellekään ei juolahtane mieleenkään, ed. Kemppainen, mennä nyt rahojen allokoinnissa sellaiseen, että tässä suhteessa tapahtuisi negatiivista kehitystä. Tässä pyritään nimenomaan myönteiseen kokonaistulokseen koko valtakunnan kannalta. Siinä suhteessa, arvoisa puhemies, maa- ja metsätalousvaliokunta on äärimmäisen edistyskellinen tässä ajassa elävä instituutio, joka haluaa antaa mahdollisuuden parhaan mahdollisen tuloksen aikaansaamiseen niin, että riista viihtyy ja metsästäjillä on jotakin oikeutta lähteä jahtipuuhiin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Riistanhoitotyötä harvoin tekevät byrokraatit, se tiedetään. Sitä tekevät metsästysseurat. Ne tekevät sitä riistanhoitopiirin johdolla ja organisoimina. Kun sitä resurssia nyt mahdollisesti hajotetaan, toivon mukaan käytäntö on tämä, mitä ed. Pulliainen vakuuttaa, että resursseja ei olla viemässä pois, mutta jos jakajia on enemmän on selvä vaara, että resurssit hajoavat. Minusta tämä kriittisyys, jonka olen halunnut tuoda tietoon, on aivan perusteltua, ja

tulevaisuus näyttää, kun ei enää ilmeisesti muutoksia saada aikaan, miten on käymässä. Mutta onpahan tämä huoli ennalta kerrottu, eikä se ainakaan Kainuun mittakaavassa tule edistämään, heikentämään päinvastoin.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron, tosin vähän myöhässä, ed. Pulliaisen puheenvuoroon, ja olen ihan hämmästellessä kuunnellut asiaa. Tarkoitus on, että varoja aletaan myöntää myös siihen toimintaan, jota ovat tähän asti suorittaneet vapaaehtoisjärjestöt riistanhoidollisella puolella, johon kuuluvat tietysti metsästäjät ja heidän yhdistyksensä.

Minä näkisin asian näin, että vapaaehtoistoiminta on oman arvostuksensa arvoista. Juuri siitä johtuu, että tämä työ on erinomaisen tehokasta ja hyvää, koska se perustuu harrastukseen. Viranomaistoiminta on taas toinen. Se toimii tietysti rahan voimalla, ja kun rahoja aletaan jakaa myös tähän saakka vapaaehtois pohjalla tapahtuneen toiminnan piiriin, ensinnäkin siitä tulee ankaria riitoja, sen jälkeen se ei enää olekaan vapaaehtoistoimintaa eikä toimi ollenkaan tältä pohjalta.

Minä en ole varma, mutta epäilen, että jos näin tapahtuu, muutaman vuoden kuluttua huomataan, miten passivoitunut on se joukko, joka tähän asti on toiminut vapaaehtoisuuden puolella niin kuin sydämen asialla riistanhoidossa. Tässä ollaan menossa juuri siihen, mikä on aikaisemmin monessa muussakin yhteydessä tuhonnut tällaisen vapaaehtoistoiminnan hengen ja tietyllä tavalla rikkauden.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aika olennaista on se, että lakitekstissä lukee nyt "voi". Siis näin voidaan menetellä. Se kriittisyys, jota edustavat edustajat Kemppainen ja Aittoniemi, on aivan oikein. Jos käy niin kuin ed. Aittoniemi ennakoii — sehän ehkä ajoittuu siihen, kun hän on kahdeksatta kauttaan kansanedustajana — hän laittaa asiasta kirjallisia kysymyksiä jatkoksi edellisille kirjallisille kysymyksilleen noin joka kolmas viikko ja sillä tavalla tämä kriittisyys toteutuu käytännön elämässä, eihän tässä sen kummallisempaa. Kun se on "voi", silloin ministeriö päättää, että nyt se loppui, ja sen takia ei tarvitse edes lakia muuttaa.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Asia ei todella ole ensimmäistä kertaa esillä, mutta tälläkin kertaa astuttiin isoille varpaille ja erityisesti maa- ja metsätalousministeriön varpaille. Tällä

kertaa ne vain turposivat liian myöhään. Asiassa päästään ilmeisesti toteuttamaan oikeudenmukainen ja asiallinen ratkaisu riistanhoitomaksun ja pyyntilupamaksun yhteydessä.

Kun metsästyslakia käsiteltiin 1993 keväällä eduskunnassa, silloin olisi ollut metsästyslain yhteydessä esitettyjen kannanottojen mukaista ja johdonmukaista muuttaa rahavirtojen ohjaus riistanhoitomaksuja ja pyyntilupamaksuja koskevan lain 3 §:ssä harkinnanvaraiseksi myös muiden järjestöjen suuntaan. Riistahoitomaksuhan on vero, joka kerätään riistaeläinten muodostaman luonnonvaran käyttäjiltä, ja maksua perustellaan sillä, että sen avulla voitaisiin suorittaa hoitotoimenpiteitä, jotka ovat metsästyksen johdosta tulleet tarpeellisiksi. Riistanhoitomaksuhan on näin perusteltu ja perustellaan tietysti edelleenkin.

Kuitenkin käytännön tilanne ja nyt myös metsästyslakiin silloin 93 liittyen annettu esitys riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta romuttavat nämä käsitykset. Valtiolla kertyvistä riistanhoitomaksuista kulutetaan pääosa nimittäin yhden ainoan metsästäjäjärjestöverkoston, Metsästäjien Keskusjärjestön, käyttö- ja kulusmenoihin. Kuten on todettu, ihan vuosikymmenen alkupuolelta lähtien on valtaosa riistanhoitomaksuvaroista käytetty järjestön ylläpitoon, vuosikymmenen alkupuolella 32 miljoonasta peräti 30 miljoonaa markkaa. Varsinaiseen tarkoitukseen ei ole paljon jäänyt.

Vuonna 1993 valitettavasti hallituksen esitys ei kuten myöskään sitten lopulta maa- ja metsätalousvaliokunnan enemmistö ja eduskunnan enemmistö eivät hyväksyneet sosialidemokraattien esitystä siitä, että muutkin järjestöt otettaisiin mukaan. Sosialidemokraatit liittivät silloin ainoana tätä koskevan vastalauseen vuoden 1993 metsästyslakiin. Tässä yhteydessä voi jo todeta, että ed. Saarion lakialoite vastaa perusteluiltaan ja sisällöltään sosialidemokraattien vuoden 1993 metsästyslain kokonaisuudistukseen jättämää vastalauseetta.

Se oli nimittäin aika olennaisesti ihmeellistä, ettei juuri 93 riistanhoitomaksujärjestelyä laajennettu, kun järjestäytymispakkohan purettiin metsästyslain yhteydessä. Silloinhan ei periaatteessa kenenkään metsästäjistä ollut pakko kuulua järjestöverkkoon jäsenenä, ja sen takia juuri vapaaehtoinen metsästäjien yhdistystoiminta olisi pitänyt ottaa jo silloin tietysti mukaan kuvaan. Joka tapauksessa näiden järjestöjen toimesta voidaan hyvin hoitaa erilaiset tehtävät, jotka nyt on osoitettu vain Metsästäjien Keskusjärjestön ja sen

jäsenjärjestöjen hallintaan. Vapaaehtoisen järjestöverkoston hallinnolliseen ylläpitoon ei varmas- ti, niin uskon, kuluisi niin paljon kerättyjä riistanhoitomaksuja kuin nyt menee.

Valiokunta paitsi vuonna 93 käsitellessään koko metsästyslain uudistusta nyt myös kuuli asiasta varsin paljon asiantuntijoita. Se sai myös muutosta puoltavia kannanottoja, kirjallisia kannanottoja hyvin paljon. Suomen Metsästäjäliitto muun muassa totesi: "Liittomme ei kuitenkaan voi hyväksyä sitä, jos muutoksen tuoma hyöty kohdistuisi merkittävässä määrin yhden organisaation puitteissa tapahtuvaan hallintomenojen lisääntymiseen." Samoin totesi Suomen metsästäjä- ja kalastajaliitto: "Metsästyseurat ja vapaaehtoiseen jäsenyyteen perustuvat metsästäjäjärjestöt vastaavat valtaosasta käytännön riistanhoidon ja metsästyksen järjestämisestä. Tästä syystä lakiin riistanhoitomaksusta ja pyyntiluvasta on tehtävä lisäys, joka mahdollistaa riistanhoitomaksuvarojen käytön vapaaehtoiseen jäsenyyteen perustuvien metsästäjäjärjestöjen ja metsästyseurojen valtakunnallisesti merkittävään toimintaan."

On hyvä, että asia saadaan nyt vihdoinkin kuntoon. Tosiaan maa- ja metsätalousvaliokunnan yksimielisyys on varsin yllättävääkin tässä yhteydessä, mutta se on myös positiivista, ja näin ollen myös oikeudenmukaisesti voidaan jatkossa vapaaehtoista metsästäjäjärjestötyötä ja riistanhoitotyötä tukea yhteiskunnassa. Imperiumin vastahyökkäys myöhästyi, vaikka oli tänään hyvin totaalinen.

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Ei tässä ole kysymys mistään vastahyökkäyksestä, niin kuin ed. Rajamäki totesi, vaan tässä on kysymys siitä, että haluamme keskustella tästä asiasta vielä näin viime ja loppumetreillä, koska tässä on muutamia kysymyksiä, jotka eivät ole vielä vastausta saaneet.

Ed. Rajamäki totesi, että vuonna 1993 tämä asia ei edennyt päätökseen, johon se nyt etenee. Silloinhan oli esillä tähän metsästyslakiin liittyviä muitakin kysymyksiä. Jos muistan oikein, niin ed. Rajamäki esitti, että metsästysoikeus pitäisi irrottaa maanomistuksesta. Tämäkään ei mennyt läpi ja toivottavasti ei tule menemäänkään. Sehän johtaisi aivan villiin tilanteeseen, jos tälle tielle mentäisiin.

Ihan kysyisin tai toivoisin vastausta vielä kahden kysymykseen. Ed. Rajamäki antoi ymmärtää, että nyt voitaisiin tässä uudessa järjestelmässä antaa niitä tehtäviä, jotka ovat kuuluneet met-

sästäjään keskusjärjestölle jollekin muulle tahol- la. Onko valiokunnassa ollut kenties sellainen tarkoitus? Sitten vielä penään vastausta siihen kysymykseen, jonka esitin jo aikaisemmin. Eli jos maanomistajan taholta tulee miljoonien tai kymmenien miljoonien hankkeita, joilla tähdätään tuon 5 momentin mukaisiin ympäristön ja riistanhoidon kannalta merkittäviin ratkaisuihin, niin missä tehdään päätökset, ja miltä pohjalta ratkaistaan se, ketkä saavat näitä rahoja ja ketkä eivät?

Ed. Saario: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Lehtosaaren kysymykseen vastaan, että tässä tapauksessa valtioneuvosto on ainoa taho, joka päättää, sillä valtiolta on se, joka kerää varat ja on nyt tässä tapauksessa ohjannut ne lähinnä Metsästäjään Keskusjärjestöön ja sitä kautta riistanhoitopiirien käyttöön. Mutta yhä edelleen to- taalinen päätösvalta siitä, millä tavoin metsästyksen ja eräkuultuuriin käytettäviä varoja ohja- taan, säilyy maa- ja metsätalousministeriöllä.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Ed. Saario vastasi tämän veroluontoisen maksun palauttamisesta ja käytöstä ja ministeriön keskeisestä roolista jatkossakin.

Mutta ed. Lehtosaarelle on syytä todeta se, että kyllä sosialidemokraatit edelleen ovat sitä mieltä, että metsästyslakia on syytä pohtia jatkossa juuri tämän maa-alueita omistavien ja omistamattomien ongelmاتیikan pohjalta. Oikeus harjoittaa metsästystä ja määrätä siitä kuuluu alueen omistajalle, mutta kyllä myös taajamaväestön ja maa- ta omistamattoman väestön mahdollisuuksien kehittämisestä ja osallistumisesta metsästyksen kannattaa pitää jatkuvasti huolta. Me olemme kyllä onneksi saaneet väännettyä menneinä vuosina muun muassa valtion maiden, metsähallituksen maiden käyttöä tähän suuntaan, ja se on ollut myös myönteinen asia. Sekin oli vielä kymmenen vuotta sitten erittäin huonolla tolalla. Maata omistamattoman väestön metsästysmahdolli- suudet olivat myös valtion mailla erittäin huonot. Tämä asia pitää jatkossakin pitää esillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 104/1995 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 16/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus sekä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnössään ehdottama toinen lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Myönteistä tämän asian käsittelyssä on ollut se, että asiantuntijavaliokunta ei taipunut hallituksen alkuperäiseen esitykseen tämän lain hylkäämisestä, vaan tässä otettiin ikään kuin vuoden aikalisä, jota myös me oppositiossa olemme valmiita tukemaan. Myönteistä tässä valiokunnan kannanotossa on myös se, että siinä kiinnitetään huomiota näihin muutamiin erikoisryhmiin, kuten mielenterveyspotilaiden suun terveyteen ja myös eri ikäluokkien tasapuoliseen kohteluun.

Sen sijaan jätimme vastalauseen siitä, että emme hyväksy kansanterveyden emmekä kansantalouden kannalta sitä, että ehkäisevän hoidon korvausprosenttiosuutta ollaan pienentämässä, koska pitkällä aikavälillä se ei suinkaan tuo säästöjä, vaan päinvastoin. Katsomme, että ehkäisevään työhön, valistukseen ja tarkastukseen on panostettava voimallisesti myös tulevaisuudessa. Jos tässä säästöjä olisi pitänyt tämän momentin osalta hakea, niin mieluummin sitten korjaavalta puolelta.

Näillä saatesanoilla hyväksymme tämän esityksen, ja odotamme vuoden kuluttua, mitä tuleman pitää, ja toivomme, että tänä aikana tämä asia hyvin monipuolisesti selvitetään toivottavasti kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laiksi Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 160/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 19/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laiksi elinkeinonharjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 169/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 20/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys laeiksi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain ja arvo-osuustileistä annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 98/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 21/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Hallituksen esitys laeiksi ilmansuojelulain, ympäristölupamenettelylain ja rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 128/1995 vp

Ympäristövaliokunnan mietintö 7/1995 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Hallituksen esitys yksityisalojen työeläkejärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 118/1995 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 17/1995 vp

Toivomusaloite 231, 247, 249, 263/1995 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Valiokunnan hyväksymä ehdotus, joka perustuu hallituksen esitykseen eduskunnalle yksityisalojen työeläkejärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi lähtee niin sanotun eläkepommin purkamisesta. Lähtökohdiltaan lakiesitystä

voidaan tässä mielessä pitää täysin oikeana, sillä myös eläkemenot on luonnollisesti sopeutettava yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen puitteisiin. Periaatteellisesti tässä lakiesityksessä tapahtuu nykyiseen eläkkeen määräytymiseen verrattuna useita periaatteellisia muutoksia.

Ensinnäkin eläkepalkka määritellään tulevaisuudessa liukuen kohti kymmentä vuotta niin, että lopullisesti eläkepalkka määräytyy viimeisten kymmenen vuoden ansion perusteella, kuitenkin niin, että noista kymmenestä vuodesta voidaan vähentää enintään kolme vuotta, mikäli ansio on alle puolet tavanomaisesta keskiansiosta noina vuosina.

Edelleen tämä lakiesitys merkitsee huononusta tuleville työkyvyttömyyseläkeläisille siinä mielessä, että työkyvyttömyyseläkettä laskettaessa tulevan ajan eläkekarttumaksi lasketaan 1,5 prosentin asemesta 1,2 prosenttia ikävuosien 50 ja 60 välillä ja 0,8 prosenttia ikävuosien 60 ja 65 välillä. Näin ollen, jos henkilö jää työkyvyttömyyseläkkeelle alle 50-vuotiaana, hänen eläketa-sonsa ei olekaan lain määrittelemä 60 prosenttia, vaan se on siinä tapauksessa 6,5 prosenttiyksikköä alempi eli 53,5 prosenttia. Näiltäkin osin, koska eläkesäästöjä tarvitaan, voidaan tätä esitystä kokonaisuudessaan pitää hyväksyttävänä, koska tässä kohdellaan tulevaisuudessa eri ryhmiä tasa-arvoisesti.

Sen sijaan tähän esitykseen sisältyy yksi todella merkittävä epäoikeudenmukaisuus, jota keskustan edustajat eivät sosiaali- ja terveysvaliokunnassa voineet hyväksyä, eivätkä voi hyväksyä myöskään täällä toisessa käsittelyssä. Nimittäin 9 §:ssä otetaan käyttöön kaksi erilaista indeksiä.

Ensinnäkin otetaan käyttöön indeksi, jolla määritellään eläkepalkka taannehtivasti, ja vastaavasti samalla indeksillä tarkistetaan alle 65-vuotiaiden eläkkeitä. Tuossa eläkeindeksissä palkkaindeksin osuus on painokertoimella 0,5 ja yleisen kustannusindeksin samoin 0,5. Toinen indeksi koskee yli 65-vuotiaita eläkkeellä olevia. Heidän osaltaan esitetään indeksiä, jossa palkkaindeksin painokerroin on 0,2 ja yleisen kustannusindeksin painokerroin 0,8. Tietysti palkkojen korotuksista ja inflaatiosta lopullisesti riippuu, mikä on lopputulos näiden indeksien laskennasta, mutta kun yleinen oletamus on, että palkat kasvavat reaalisesti, niin sehän aiheuttaa sen, että yli 65-vuotiaiden eläkkeitä tarkistetaan pienemmällä prosentilla kuin alle 65-vuotiaiden.

Hallituksen esityksessä todetaan, että esimerkiksi ensi vuonna arvioidaan, että alle 65-vuotiaiden eläkkeitä nostetaan 2,9 prosenttia ja yli 65-

vuotiaiden vain 1,6 prosenttia, joten ero on 1,3 prosenttia. Pidämme tätä esitystä epäoikeudenmukaisena, sillä katsomme, että sekä alle 65-vuotiaat että yli 65-vuotiaat joutuvat samalla rahalla ja samoilla hinnoilla ostamaan palveluksensa yhteiskunnasta. Eläkeläisiä ei voida tällä tavalla erotella iän mukaan.

Tämän vuoksi esitimme valiokunnassa vastalauseen tältä osin, ja esitämme myöskin tässä käsittelyssä, että tämä lakiesitys ja siihen liittyvät lait tulisivat saamaan vastalauseessa esitetyn muodon.

Näihin liittyy erityisesti valtioneläkkeiden osalta myös kansaneläkkeen pohjaosan eläkehenteisyys, joka merkitsee sitä, että keskituloiset palkansaajat tulevat menettämään kaikkein eniten, ja tätä kautta sitten vaikutetaan siihen, että eläke-erot kasvavat edelleen maassamme. Tältä käänsä osin emme tule hyväksymään hallituksen esityksiä vaan tulemme noudattamaan vastalauseessa esittämiämme periaatteita, ja niin, että nämä eläkelait saisivat vastalauseessa esitetyn muodon.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Jo edellisen hallituksen aikana totesimme, että työeläkejärjestelmään tulisi jollain tavoin puuttua, sillä työeläkemaksut sekä työnantajapuolella että työntekijäpuolella olivat nousemassa, voiko sanoa, maksukykyä suuremmiksi. Siinä mielessä asian tarkastelu on ollut paikallaan ja esitetty lainmuutos on, voisiko sanoa pääperusteiltaan hyväksyttävä. Jos asiaan ei olisi millään tavoin puututtu, maksut olisivat nousseet. Kun maksut ymmärretään lakisääteisessä sosiaaliturvan rahoituksessa veroluonteisiksi, kokonaisverotus olisi käynyt kestävämmäksi.

Toisaalta on myöskin huomattava se, että erityisesti tämän hallituksen linja on ollut se, että ansiosidonnaiset etuudet rahoitetaan. Kun maksukyky käy rajalliseksi, on ryhdytty perusturvan rahoituksesta tinkimään ja sitä kautta myöskin perusturvan etuuksista, joihin on tehty merkittäviä leikkauksia. Siinä mielessä toimenpide on ollut jossain määrin tasoittava, jos ajattelemme sosiaaliturvaa kokonaisuudessaan.

Lakiesityksessä on, niin kuin totesin jo lähetekeskustelussa, ainakin yksi erittäin merkittävä virhe. Se on ed. Mannisen jo edellä kuvaama ja kertoma indeksijärjestelmän virhe. On kaiken kaikkiaan vaikeata ymmärtää, miksi tässä maassa tarvitaan monenlaisia indeksejä. On vaikeata ymmärtää, että näitä rajoja yhä keinotekoisemmin tehdään, ketkä kuuluvat parempien indek-

sien ja ketkä huonompien indeksien piiriin. Samassa yhteydessä on muistutettava siitä, että lähivuosien suhteen kansalaisia käsitellään hyvin eri tavoin, kun muistamme lukuisat indeksijäädtykset, jotka tiedossa ovat.

On täysin perusteltua jo tässä vaiheessa mennä yhden indeksijärjestelmän periaatteeseen, niin kuin keskustan vastalauseessa on esitetty. Tämä lähtee hyvin käytännöllisestä asiasta: Eläminen käytännössä maksaa kaikille yhtä paljon. Se ei katso suinkaan ikää. Pikemminkin voi ajatella, että yli 65-vuotiaiden menot ovat erityisesti sairauskulujen takia suuremmat kuin nuoremmilla. Tässä suhteessa on torjuttava hallituksen esitys ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistön päätös lain sisällöksi tässä salissa.

Keskusta tulee esittämään yksityiskohtaisessa käsittelyssä omat korjaus ehdotuksensa.

Ed. G u s t a f s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin tarkasti keskustapuolueen edustajien puheenvuorot. Täytyy todeta, että tuskin indeksikysymyksessä mikään todellinen raja voi kulkea opposition ja hallituspuolueiden välillä. Ainakin henkilökohtaisesti voin todeta sen, että minusta kuulostavat hyvin järkeviltä ne perustelut, joissa korostetaan, että tulisi olla mahdollisimman yhtenäinen indeksi. Työmarkkinajärjestöjen neuvotteluissa on aikanaan päädytty säästöjen aikaansaamiseksi sen tyyppiseen esitykseen, joka hallituksen esityksen muodossa nyt etenee. Perustelut ovat kuitenkin jääneet minulle jossain määrin hämäriksi, vaikka niitä on yrittänyt selvittääkin.

En tiedä, riittääkö valiokunnan mietinnössä oleva ponsi, jossa itse asiassa hyvinkin suoraan myönnetään epäkohta ja jossa valiokunta edellyttää, että hallitus seuraa kahdesta erillisestä indeksistä mahdollisesti aiheutuvia ongelmia ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin ongelmien ratkaisemiseksi. En pidä ollenkaan mahdottomana sitä, etteikö näin käytännössä olisi. Jos käy niin, niin kuin toivon, että eläkepommi osoittautuu suutariksi, ainakin itse toivon, että voin olla muuttamassa tätä mielestäni huonoa indeksimuutosta, mitä tässä nyt ollaan tekemässä.

Mutta tässä nyt varmaan valiokunnassa asiaa on puitu ja päädytty ainakin enemmistön taholta tämän tyyppiseen esitykseen. Korostan itse sitä, että ymmärrän hyvin pitkälti tässä myös keskustapuolueen edustajien näkemystä ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä!

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan ed. Gustafssonin puheenvuoroa suuresti. Hän näyttää ymmärtävän asioita joskus vähän paremminkin kuin erityisvaliokunnan hallituspuolueiden edustajat.

On todettava työmarkkinajärjestöjen välisestä sopimusmenettelystä ainakin seuraava asia: Kun näistä asioista puhutaan, puhutaan hyvin kauniisti aina kolmikantaperiaatteesta, jolloin ymmärretään, että työnantaja- ja työntekijäosapuolten lisäksi poliittinen tahto näkyy valmistelutyössä. Asia ei valitettavasti esimerkiksi tämän valmistelun yhteydessä ole ollut näin.

Oma lukunsa on se, että eläkeläisjärjestöt toivat esille sen tosiasian, että eivät ole päässeet millään tavoin vaikuttamaan lain valmisteluun, ja tulivat valiokuntaan oikeastaan ensimmäisen kerran purkamaan tuntojaan. Sitä, että etuuden saajat eivät saa olla valmistelussa mukana eikä hallitus ole ollut voimakkaasti esityksen takana valmistelussa, vaan valitusta kuullaan täällä salissa ja jopa valiokuntatyöskentelyssä, ei voi pitää kestäväenä periaatteena. Jos puhutaan kolmikannasta, on myös toimittava reilusti sillä tavoin, että myös poliittinen tahto ja kulloisenkin hallituksen mielipide näkyy.

Ed. R a n t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On syytä palauttaa mieliin ja muistaa, että tämän hallituksen esityksen pohjan ovat työmarkkinajärjestöt eliikki järjestelmän maksajat ja maksajien edustajat keskenään sopineet. Tältä puolelta asia on mielestäni harvinaisen selvä.

Kun on kysymys kolmikannasta, johon ed. Huhtanen viittasi, meillä on kokemuksia myös toisenlaisesta kolmikantaan suhtautumisesta edellisen hallituskauden aikana. Sen jäljet eivät kovin häävit ole. Keskusta tuntuu olleen ennenkin kovin halukas ja hanakka puuttumaan työmarkkinajärjestöjen asioihin olematta kuitenkaan maksuosapuolena, niin kuin tälläkin kertaa.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin halusin kiittää siitä, että ed. Gustafsson osoitti edes myötätuntoa eläkeläisille. Mutta haluan kyllä korostaa sitä, että tässä on kysymys pahimman laatuiseista ikäsyrynnästä. Jokainen meistä vanhenee ja tietää, että vuodet tuovat enemmän lääkemenoja ym. tullessaan ja sen tähden pitäisi muistaa niitä ihmisiä, jotka ovat rakentaneet tämän Suomen meille näin hyväksi.

Haluaisin myös huomauttaa, että meistä varsin monet ovat työmarkkinajärjestöille maksaneet jäsenmaksuja ja katsomme, että olemme kantaneet kortemme kekoon erilaisiin eläkejärjestelmiin, joten kyllä kai sitä ääni- ja puhevaltaa saa myös näissä asioissa käyttä.

Ed. M a n n i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonin mielipide lämmitti. Toteaisin, että kyllä kai yksin työmarkkinajärjestöt ovat päätyneet lähinnä raadollisista syistä tällaiseen ratkaisuun, koska ovat laskeneet, että tällä indeksillä voidaan, kun taaksepäin palkkoja tarkastellaan, päästä korkeampaan lähtöeläkkeeseen, välttämättä siitä, mitä jatkossa yli 65-vuotiaille tapahtuu.

Mitä tulee ed. Rantasen puheenvuoroon, toteaisin, että eduskunnalla on lainsäädäntövalta ja totta kai mahdollisuuksien mukaan on pyrittävä kunnioittamaan kolmikantaa, mutta jos siellä sovitaan selkeästi epäoikeudenmukaisista ja eduskunnan enemmistön mielestä virheellisistä päätöksistä, niin kyllä kai eduskunnalla täytyy olla oikeus valvoa, että tässä maassa noudetaan oikeudenmukaista eläkepolitiikkaa.

Tämä esitys, jonka me olemme tehneet, pitkällä tähtäyksellä johtaa samaan säästövaikutukseen. Olemme sillä tavalla pyrkineet indeksin rakentamaan kuin hallituksenkin esitys eliikki kokonaisuudessaan lähdemme samasta säästötavoitteesta. Kysymys on vain siitä, tarkistetaanko yli 65-vuotiaiden ja alle 65-vuotiaiden eläkeitä samalla prosentilla, koska kaikkien tuotteiden ja elinkustannusten hinnatkin ovat heille samat.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rantanen lähtee asian tarkasteluun pelkästään maksajan näkökulmasta. Tämä ei ole kuitenkaan oikein. Jos ajattelemme sosiaalipolitiikkaa ja sosiaaliturvaa laajemmin kaikkia kansalaisia koskevana, ei voi olla oikein, että joku ryhmittymä omilla ehdoillaan tekee politiikkaa, joka selvästi vaikuttaa kaikkien muuhun sosiaaliturvaan, kuten sosiaali- ja terveyspalveluihin, koska meillä on sosiaalimeinoina käytettävissä rajallinen määrä koko kansantuotteesta.

Myöskin puhujan vihaus keskustan suhtautumisesta kolmikantamenettelyyn oli mielestäni outo. Jos keskusta on esittänyt oman poliittisen tahtonsa tähän kolmanneksi kannaksi, mitä väärää siinä on? Tiedän kyllä täsmälleen esimerkiksi sosiaalipuolen asioiden valmistelun tilan edellisen hallituksen ajoilta. Uskalsimme luonnollises-

ti sanoa oman kantamme ja otimme huomioon myöskin kahden muun osapuolen kannat, ja siitä on tehty omat ratkaisunsa. Viitataan vain esimerkiksi kevään 93 laajaan työttömyysturvaan ja työttömyyden alentamiseen tähdänneeseen pakettiin.

Valta on todella pidettävä täällä eduskunnassa. Jos hallitus ei sitä valmistelussaan käytä, virheet on korjattava viimeistään täällä.

Ed. R a n t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun totesin maksajan näkökulmasta tarkastelevani asiaa, näin myönnän asian olevan. Ne, jotka ovat nyt eläkkeellä, ovat myöskin olleet maksajia. He ovat myöskin nyt liittojen jäseniä ja nauttivat itse maksamiaan etuja. Huomauttaisin ed. Huuhtaselle siitä, että kysymys ei ole yleisistä ja yhteisistä rahoista, vaan yksityisestä eläkejärjestelmästä, joka on tosin kolmikan perusteella aikanaan lainsäädännön muotoon saatettu kaiken kaikkiaan.

Ed. Manniselle toteaisin, että jos eduskunnan enemmistön mielestä jokin asia on epäoikeudenmukainen, niin totta kai olen samaa mieltä, että se pitää korjata. Mutta sehän nähdään vasta oikeastaan jonkun minuutin päästä, kun tästä äänestetään, kuinka tässä rupeaa käymään, missä se enemmistö oikein asuu. En minä ennakoisi kovin kauheasti sitä tässä vaiheessa.

Ed. K e m p p a i n e n : Arvoisa puhemies! Kommentoisin ensin lyhyesti tässä käytyä keskustelua ensinnäkin maksajasta. Kukahän näitä oikein maksaa? Ei tässä ole kuin pari vuotta ollut työntekijöillä TEL-maksuja. (Ed. Rantanen: MYEL-maksuihin osallistuu valtio!) — Kyllä osallistuu ja keskustalaiset maksavat TEL-maksuja ihan yhtä paljon kuin muutkin. Minusta tässä on turha erotella ihmisiä eri poliittisen kannan mukaan, koska kyllä poliittinen mielipide ohjautuu erilaiseen ansaintaan yhteiskunnassa sen verran tasapuolisesti, että kellään ei ole yksinoikeutta tässä salissa sanoa, että joku maksaisi näitä maksuja ehdottomasti enemmän. Työntantajat maksavat, jos sitä kysytään. He maksavat tällä hetkellä tästä selvästi enemmän (Ed. Rantanen: Se on palkkasummaan sidottu!) ja heidän ääntään tietysti siinä tapauksessa, jos kerran näin perustellaan, pitäisi kuunnella.

Ed. Gustafssonin puheenvuoro oli tietysti merkittävä, mutta minusta sen puheen luonne kyllä osoittaa suhtautumista tähän asiaan. Saaahan sitä toivoa, kun kovat päätökset tehdään ihan muualla. Tämä ei ole toivomuskysymys,

vaan tämä on erittäin kova tulonjakokysymys, niin kuin tämä koko lakiesitys on.

Kun katsotaan sosiaaliturvan menokehitystä kymmenen viime vuoden ajalta ja vähän kauempaakin, niin ne ovat työeläkemenot, jotka ovat huomasti kasvaneet, eikä työeläkelainsäädäntö ole ollut vielä edes täysillä voimassa eikä edes ihan heti tule. Tästä on sellainen lisäajatus esitettävä, että jopa sillä perusteella on muuta sosiaaliturvaa lähdetty leikkaamaan, että on katsottu sosiaalimenojen osuuden bruttokansantuotteesta olevan meillä liian paljon. On sillä varjolla, kun työeläkemenot ovat ottaneet potista enemmän, jouduttu palvelutasoa ja muuta pienempää sosiaaliturvaa leikkaamaan.

Sen takia tämä lakiesitys periaatteeltaan on aivan oikea. Kyllä tämä lakiesitys on syntynyt siitä eläkepommikeskustelusta, jossa keskustelun toinen osapuoli sanoo, ettei työeläkepommia ole olemassakaan. Kuitenkin on oltu valmiita näinkin mittavaan lakiesitykseen, jotta syntyy säästöjä ja jotta sukupolvien välinen diskriminointi, sukupolvien välinen eriarvoisuus vähenisi. Minusta on syytä edelleen asettaa se kysymys, joka varmasti jää auki, onko vielä nyt työelämään tulevalle sukupolvelle turvattu sittenkään samanlaiset etuudet.

Kyllä tämä lakiesitys on nyt työssä käyvän, työeläkejärjestelmässä valtaa käyttävän ryhmän puolustustaistelu yrittää säilyttää omat etunsa nämä muutamat kymmenet lähivuodet. Se on varmasti ensimmäinen johtopäätös, kun katsoo tämän lakiesityksen sisältöä muun muassa indeksin osalta ja myös tätä keskustelua, jota siltä suunnalta on käyty eläkepommikeskustelua vastaan. On väitetty, että pommia ei ole olemassa tai että keskustelu on vahingollista.

Silloin kun eläkepommikeskustelua käytiin ja ennen kuin tämä lakiesitys syntyi, pidettiin esillä paria, kolmea edellytystä, että eläkepommia ei syntyisi, ja yksi keskeisimmistä oli, että keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä nousisi meillä 62 vuoteen eli neljä vuotta vielä tästä eteenpäin.

Kun katsotaan muuten näitä työeläkemaksun maksajia, niin ei tämä kehitys siihen suuntaan näytä menevän. Paitsi että eläkkeellä on entistä suurempi osa, niin työttömänä on niin paljon suurempi osa, että se jo varmasti aikaansaisi entistä suuremman velvoitteen myös eläkeiän nousmiselle, vaikka sitä ei sinällään yksittäisenä asiana tarvitsisi ajaakaan.

Kyllä nämä kolme osaa tästä lakiesityksestä, tuleva aika, kymmenen vuoden laskentasaäntö ja nämä muutokset ovat sinänsä oikeutettuja, mut-

ta indeksisyrjintä osoittaa tämän esityksen raadollisuuden. Kyllä se on tehty korporaatioiden vallankäyttöä mukailleen sillä tavalla, että sen porukan oikeudet säilyvät ja se, joka ei ole nyt neuvottelupöydässä, jää vähemmälle. Ei ole mitään oikeudenmukaisuusperustetta pitää erilaisista indeksistä esimerkiksi kansaneläkejärjestelmässä tai eri iän perusteella.

Minusta ed. Gustafssonin toive taitaa jäädä siihen, kuten ed. Rantanen sanoi, että nyt katsotaan äänestyksessä, ketkä ovat oikeudenmukaisen indeksin takana. Todella katsotaan, onko eduskunnan enemmistö sitä mieltä. Mutta sitten pitää myös eläkeläisjärjestöjen ja muidenkin ihmisten edessä kertoa se, että te olette kannattamassa sukupolvisyrjintää tällaisessa asiassa. Eikä se ole ihan pieni asia, koska vuosien kuluessa siitä kertyy suhteellisen isoakin määriä. Minä haluan korostaa, että sama indeksi eläkkeellölon ja eläkkeetulon perusteella pitää olla myös kansaneläkejärjestelmässä, koska muu olisi erittäin suuri epäkohta.

Yksi asia keskustelussa jäi käsittelemättä, tai on sitä sivuttu osin, miten päätöstä on valmisteltu ja missä päätökset on tehty. Ei tämä ole tupopäätös, tämä on vielä sanoisinko raadollisemmin tehty. Tämä on pienen porukan, Puro-ryhmän, jota ei ole edes asetettu vaan joka on itse itsensä nimittänyt, esitysten pohjalta tuotu päätökseen. Vaikka se on sinällään oikeudenmukaista, niin se kuvaa hyvin tätä järjestelmää, miten tämä on itsesäätelevä, itseriittoinen.

Siihen sisältyy kyllä erittäin suuria riskejä ja myös epäoikeudenmukaisuusnäkökohta, joka tässä nyt on, olipa siellä kuinka hyviä ihmisiä tahansa. Siihen liittyy myös nykyisten eläkevaikutusyhtiöiden mahdollinen fuusio. Esimerkiksi Eläke-Varman varojen hoito on ollut paljon huonompaa kuin Eläke-Sammon. Sinnekö niitä virheitä taas piiloteltaisiin, kun johdossa on tehty väärää arvioita tai on huonommin hoidettu näitä asioita?

Tässä saattaa olla vähän samanlainen tilanne pahimmillaan tulossa kuin punapääoman vastuiden etsimisessä, että huonoja päätöksiä on vain tullut. Samoja henkilöitäkin siellä on päättämässä. Kyllä eläkkeen maksajilla ja eläkkeensaajilla on täysi syy olla huolissaan tai täysi syy kysyä, miten päätöksiä tehdään. Sen vuoksi tämän päätöksen syntymisen pitäisi olla oikein hyvä esimerkki siitä, että asia tulisi avoimeen ja laajaan valmisteluun ja että päätösvalta tulisi olemaan eduskunnassa ja että myös valmistelun pitäisi olla enemmän poliittisvetoista, ministerivetoista

sen sijaan, että eläkejärjestelmät keskenään omilla ehdoillaan näitä esityksiä tekevät, niin oikeaan suuntaan kuin tässä osittain on mentykin. Toistan vielä, että indeksin muodostuminen on oikein raadollinen esimerkki siitä, että ensin turvataan omat edut, omien taustajärjestöjen edut, omien kannattajien edut, ja sitten vasta katsotaan mitä rippeitä jää jäljelle.

Jos katsotaan, miten pitkällä tähtäimellä eläkkeiden turvaamisen edellytykset täyttyvät, niin pitää täyttyä monta ehtoa. Ensinnäkin tietysti se, että talouskehitys, ei pelkästään valtiontalouden kehitys, vaan työllisyys ym. seikat huomioon ottaen koko kehitys on niin myönteistä, että eläkelupauksia voidaan täyttää, että on olemassa se kansantuotteen kasvu, joka kerää palkkasummaan sidottuja työeläkemaksuja enemmän. Sekään ei ole varmaa. Viimeaikaiset ennusteet ennustavat taas lamaa ja saattaa tulla hyvinkin iso gäppi tai hyvinkin pian pelko, että meillä on edelleen eläkepomme edessä.

Toinen kysymys, joka on ehkä vielä konkreettisempi, on se, miten näitä varoja hallinnoidaan. Eivät ne kyllä ole kovin hyvin hallinnoituja, kuten tämänkin päivän uutisissa on kuultu, kun niin iso ero voi olla kahden eläkeyhtiön varojen hoidossa kuin on. Tai miten niitä valvotaan? Ei minulla ole siihen mitään patenttiratkaisua, mutta ainakin yksi vaatimus olisi, että valvonta olisi paljon avoimempaa kuin se nyt on, jotta se olisi paljon selvemmin myös poliittisen päätöksenteon ja avoimen valmistelun piirissä olevaa.

Kolmas osa koskee tietysti menoja ja sitähan tässä vain ollaan poliittiselta päätöksenteolta hakemassa, että ollaan lupaamassa tiettyjä etuja ja vain sen verran kuin niitä pystytään maksamaan. Mutta indeksiesitys osoittaa hyvin, että me näitä etuja poliittisen järjestelmän kautta diskriminoiden jaamme, kuitenkin niiden tahojen esitysten mukaan, jotka keskeisimmin haluavat etunsa tässä järjestelmässä säilyttää.

On hyvä, että keskustelua syntyy ja kuullaan ed. Gustafssonin puheen tyyppejä mielipiteen ilmaisuja, että hyvähän se olisi ja ehkä me toivomme ja sitä toivomme, mutta tämä on todella kovaa päätöksentekoa, missä eri ryhmien välisistä eduista huolehditaan.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kempainen sanoi, että työelämässä olevat valtaa käyttävät haluavat säilyttää omat etuutensa, ja totesi myös, että eläkelain muutoksessa turvataan vain omia etuuk-
sia.

Haluan muistuttaa häntä kuitenkin siitä, että kyllä nyt eläkkeellä olevat ja myös työelämästä vastaisuudessa eläkkeelle pääsevät, ovat varmaan niitä ammattiliittojenkin jäseniä, joihin ed. Kemppainen viittasi, joten ei tätä asiaa voi mielestäni ihan noin yksioikaisesti katsoa. Mutta kun on paljon puhuttu kahdesta indeksistä, niin se on todella ongelma, ei siitä mihinkään pääse, ja se on epäoikeudenmukainen.

Minusta lakiesityksessä on vielä paljon suurempi, siis minun mielestäni suurempi paha asia. Se on nimenomaan tulevan ajan oikeus. Nythän ihmisten eläketurvan kannalta on ollut erittäin onnistunut ratkaisu, että on ollut tulevan ajan oikeus. Nyt jos ajatellaan sitä, että työelämästä jää esimerkiksi alle viisikymppinen ihminen työkyvyttömäksi, niin hänen eläketasonsa putoaa noin 6,5 prosenttia. Se on todella paljon rahaa silloin, jos ajatellaan pieniä eläkkeitä, tuommoisia 3 500—4 000 markan työeläkkeitä, siitä 6,5 prosenttia on todella paljon rahaa.

En tiedä, onko eläkekomiteassa, joka on pitkään asiaa valmistellut — ei tämä homma ole tämän hallituksen keksintö — ajateltu sitä, että työkyvyttömät ihmiset olisivat pitempään työelämässä silloin, kun he eivät saisi tulevan ajan oikeutta. Jos näin on ajateltu, se on todella väärin. Ja vaikka tässä kuinka on hallituspuolueen jäsen, niin todella erittäin kriittisesti ja pahoilla mielin tähän asiaan suhtautuu.

Ed. Penttilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen otti kantaa erittäin tärkeään sukupolvien väliseen oikeudenmukaisuuskysymykseen. Laajentaisin kysymystä sillä tavalla, että kuvaisin nykyistä eläkejärjestelmää suurena ketjukirjeenä, joka perustuu siihen, että on kontrahti, joka on tehty niin, että nyt eläkkeellä olevien eläkkeet maksavat ne jotka nyt ovat työelämässä, ja nyt työelämässä olevien eläkkeet maksavat ne, jotka eivät ole vielä syntyneetkään. Minun mielestäni ei ole moraalisesti oikein tehdä sellaisia sopimuksia, kontrahteja, joissa velvoitetaan sukupolvia, jotka eivät ole vielä syntyneetkään. Sen takia tämän näkökulman painottaminen on hyvin tärkeää.

Yhdyn myös siihen kritiikkiin, joka Puron työryhmää kohtaan tuli ed. Kemppaisen puheenvuorossa ja joka koski sitä, miten ryhmä asetettiin. Jos puolustuspolitiikan puolella olisi laitettu parlamentaarisen puolustuskomitean johtoon kenraali, niin sitä ei olisi hyväksytty. Tässä on mielestäni samanlaisesta menettelystä kysymys.

Ed. Rantanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaisen puheenvuoron johdosta siteeraan valiokunnan mietintöön liitettyä perustuslakivaliokunnan lausuntoa, joka koskee syytöstä ikäsyrrinnästä.

”Indeksijärjestelmän tarkoituksena on turvata eläkkeensaajille kulutustason kohtuullinen säilyminen. Tätä sinänsä vastaa, että indeksitarkistukset ehdotettuun tapaan painottuvat enemmän kuluttajahintaindeksin muutoksiin kuin ansiotasoindeksiin. Tämä tosin johtaa siihen, että 65 vuotta täyttäneet eivät saa entisessä laajuudessaan hyväksi palkkakehitystä, mikä saattaa jonkin verran heikentää heidän asemaansa suhteessa aktiiviväestöön.

Valtiosääntöoikeudellisesti merkittävää on, että indeksimuutos ei vaikuta jo erääntyneisiin eläke-eriin eikä myöskään johda eläkkeiden markkamäärien alenemiseen. Uuden indeksin käyttöönotosta voidaan säätää tavallisessa laissa...”

Jos olisi kysymys ollut ikäsyrrinnästä, niin lakia ei olisi voitu säätää tässä säätämisyksityksessä, ja mainittava on vielä se, että perustuslakivaliokunnan mietintöön ei liity vastalausetta.

Ed. J. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaisen puheenvuorossa unohtui, että keskusta on tässä menneinä vuosina ajanut kaikille eläkeläisille pelkkää hintojen muutoksiin pohjautuvaa indeksijärjestelmää elikkä olisi yksipuolisesti heikennetty kaikkien ansaintaeläkejärjestelmien etuuksia parantamatta oikeastaan kenenkään osalta tilannetta. Kyllähän hallituksen esitys kuitenkin vastaa paljon paremmin niitä oikeudenmukaisuusajatuksia, joita ihmisetkin kokevat eläkejärjestelmän pitävän sisällään. Kun on työllä ansaittu eläketurva, sen ostovoiman pitää säilyä ansiokehitystä vastaavasti myös tulevina vuosina. Toisaalta yleisesti jakojärjestelmällä rahoitetulle kansaneläkejärjestelmälle riittää, että muutokset vastaavat hintatason muutoksia eli sen ostovoima taataan pitkiäkin aikajaksoja. Tietysti olisi hyvä, jos pystyttäisiin turvaamaan niillekin parempi indeksisuoja, mutta mitään yleisen oikeudenmukaisuuskäsityksen vastaista tässä järjestelyssä ei ole. Useimmissa maissa onkin huomattavasti nyt esitettävää heikompi indeksisuoja sekä yleisillä että ansioeläkejärjestelmillä.

Ed. Penttilän viittaama ketjukirjejärjestelmän yleensä johtaa siihen, että ketjukirjeen liikkelelähettäjät saavat setelit kaavittua kasaan, mutta viimeiset jäävät ilman ja heille jää pelkkä

maksumiehen rooli. Tähän vaaraan suomalainen eläkejärjestelmä olisi törmännyt, jollei tehdä mitään tällaisia sopeuttamistoimia eli välttämättömiä rakenteellisia säästöjä, joilla suuret ikäluokat osallistuvat tasaamiseen. Nyt ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä, ed. J. Koskinen!

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rantanen ei varmaan ymmärtänyt lukemansa lainauksen sisältöä. Kun nimenomaan todetaan, että uuden indeksin käyttöönotosta voidaan säätää tavallisessa laissa, niin niinhän on, mutta hän ei huomannut, että uutta indeksia pohtiessamme meiltä unohtuu se tosiasia, joka täällä sanotaan: "Tämä tosin johtaa siihen, että 65 vuotta täyttäneet eivät saa entisessä laajuudessaan hyväkseen palkkakehitystä, mikä saattaa jonkin verran heikentää heidän asemaansa suhteessa aktiiviväestöön". Tämä on hyvin lievästi ilmaistu, niin kuin tietysti hallituksen intresseihin kuuluu, mutta tosiasia on kuitenkin se, että hallituspuolueissa ollaan hyväksymässä huonompi indeksikehitys, huonompi optio tulevaisuuteen kuin mitä alle 65-vuotiaitten kohdalla on. Tästä ei pääse mihinkään.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista miten musta muuttuu valkeaksi ja valkea mustaksi sitä mukaa kun hallitus vaihtuu. Eli kun vielä viime kaudella me täällä vasemmalla olimme kovasti sitä mieltä, että nyt esitetyn indeksijärjestelmän käyttöönotto merkitsee ikäsyrrintää ja on ristiriidassa yleisen oikeudenmukaisuuden kanssa, niin nyt edustajat Rantanen ja J. Koskinen perustelevat, ettei kysymys ole ikäsyrrinnästä eikä kysymys ole yleisen oikeudenmukaisuuden vastaisesta toimenpiteestä.

Kehottaisin vasemmalla olevia kansanedustajia menemään eläkeläisjärjestöihin kertomaan kannanottonsa. Jos se ei ole ikäsyrrintää, että 65 vuotta täyttäneet eläkeläiset ja kansaneläkeläiset myös saavat heikomman indeksin mukaan korvausta tapahtuneesta ansiotason muutoksista kuin alle 65-vuotiaat eläkeläiset, mitä se silloin on? En ymmärrä. Vaikka perustuslakivaliokunta selittäisi tätä asiaa kuinka tahansa, niin kyllähän sen jokainen terveellä järjellä ajatteleva näkee, että kysymys on ikäsyrrinnästä, jossa 65-vuotiaita kohdellaan eri tavalla kuin alle 65-vuotiaita. Tätä me yhdessä vastustimme vielä ennen vaale-

ja, mutta kuten sanoin, musta muuttuu valkeaksi ja päin vastoin.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. J. Koskiselle pitää sanoa, että sopeuttamistahan mekin olemme ajaneet ja siinä ollaan tyytyväisiä, että tämä sopeuttaminen purkaa eläkepommiä. Mutta siinä ed. J. Koskinen antoi väärän lausuman keskustasta, että me olisimme ajaneet pelkkää kansaneläkeindeksiä lakeihin. Me olemme ajaneet kaikkiin samaa yhtenäistä indeksiä, ja jos se jossakin säästövaiheessa on vaikka tarkoittanut kansaneläkeindeksin tasoa, niin se ei tarkoita, etteikö se olisi pelkkä kuluttajahintaindeksi. Sitä me olemme ajaneet.

Ed. Rantasele sanon vähän ed. Huuhtasen tavoin, että eihän se ole perustuslakikysymys, että tehdään epäoikeudenmukaisia päätöksiä. Se on säätämisyjärjestyskysymys. Mutta poliittisia tyhmyyksiähan voi tehdä yksinkertaisella enemmistöllä, niin kuin tässä nyt ollaan tekemässä tyhmyyksiä ja epäoikeudenmukaisuuksia.

Sitten tähän Puron työryhmään. Eihän sitä kuka on nimittänyt, se itse kokoontui. Hyvin kuvaa lain valmistumista, kun hallitusneuvos Haikarainen totesi, että kun hän sai Puron työryhmältä toimeksiannon, hän kaksi kuukautta teki yötä päivää työtä ja sitten toteutti sen tahdon. Ei siihen mikään muu tahto eikä arvio ole päässyt vaikuttamaan, ei hallitusohjelma eivätkä hallituspuolueet ainakaan tämän lausunnon mukaan.

Ed. Rimmille ja myös ed. Laaksolle vähän, että teidän nyt pitäisi vaikuttaa hallituksessa olevina siihen kritiikillänne.

Tulevan ajan oikeus ei minusta ole suurin ongelma, vaikka sekin on tietysti oikeudenmukaisuusongelma. Tosin tällaista tulevan ajan oikeuden mallia, mikä Suomessa on, ei muualla ole ollut. Kun suomalaista mallia puretaan, niin ei tämä nyt mitenkään kummallinen hallituksen taholta tuleva esitys ole, jos tässä mielessä sopeutetaan eurooppalaiseen malliin.

Ed. U o t i l a: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Kyllä kai se viime vaalikaudellakin oli selvää ja niin kuin ed. Kemppainen totesi, että eläkejärjestelmä kaiken kaikkiaan, sen rahoitus pohja on ollut ja on aikamoisessa kriisissä. Eläkkeet voidaan tietysti turvata ilman muutoksia, mutta se edellyttää kyllä varsin kovaa eläkemaksujen korotuspainetta, ja sen seuraukset taas tiedetään, ajatellaan niitä sitten vaikka verokiilan kautta. Tällä ratkaisulla on haettu säästöjä. Kyllä näiden säästöjen joukkoon liittyy huonoja rat-

kaisuja, sellaisia ratkaisuja, joita ihan oikeutetusti täällä on tänäänkin arvosteltu. Ennen muuta tulevan ajan oikeuteen liittyvä heikennys ja sitten indeksien käyttö tällä tavalla.

Mutta haluan kuitenkin, ettei menisi nyt pelkästään haukkumiseksi, niin todeta yhden muutoksen, joka on rakenteellinen ja myös säästöjä tuova ja minun mielestäni oikeudenmukainen tässä esityksessä. Se koskee eläkkeen laskentatavan uutta määrittelyä. Se järjestelmä, jossa eläke määrytyi vain viimeisten vuosien mukaan, se suosi ns. herrahisseissä olevia, niitä, joille tehtävien vaativuudesta riippumatta ikälisäjärjestelmät toivat lisää palkkaa aivan viimeisinä vuosina, joille monessa tapauksessa järjestettiin vielä erityisillä sulle mulle -kaupoilla ylimääräisiä ansioita, jotta eläkkeet saatiin nostettua. Vanha järjestelmä teki heille oikeutta.

Tämä kymmenen vuotta — sen olisi pitänyt olla mieluummin koko työhistoria — tuo oikeutta niille raskasta työtä tehneille, jotka tähän mennessä ovat kärsineet. He ovat parhaat ansionsa hankkineet parhaassa työiässään urakkatöissä, komennustöissä jne. ja viimeiset vuotensa yleensä olleet aputöissä aikapalkalla, voisiko sanoa varastotyöntekijöinä tai jopa vessoja siivoamassa kaikella kunnioituksella näitä töitä kohtaan, mutta verrattuna esimerkiksi urakkatyöhön, oli se sitten telakka-, konepaja- tai muu raskas rakennustyömaa tai tällä tavoin, tässä nähden minusta on tapahtunut selkeä korjaus oikeudenmukaisempaan suuntaan. Olisi pitänyt tietysti, niin kuin totesin, laskenta-aika saada vielä pitemmäksi. Se olisi tehnyt vielä enemmän oikeutta.

Ed. Huuh t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Uotilan työhistoriapolhinta oli oikean suuntaista. Mutta en tiedä, onko hän ymmärtänyt oikein keskustan esityksen yhtenäisindeksistä. Tällä yhtenäisindeksillä saadaan täsmälleen samat säästöt kuin mitä hallituksen esityksessä on, jos ajatellaan muutaman vuoden aikavälillä asioita, täsmälleen samat säästöt. Ei tätä voi rinnastaa tulevan ajan suhteen tehtävään lakimuutokseen. Tämä on yhtä säästävä kuin hallituksen esitys, mutta keskustan esitys on paljon oikeudenmukaisempi, kun kansalaisia ajatellaan yhdenvertaisesti ja tasapuolisesti.

Ed. Alaranta : Arvoisa puhemies! Kiinnittän huomiota kahteen ongelmaan, jotka mielestäni ovat heijastuneet tässä keskustelussa. Ensimmäinen on se, että tähän keskusteluun eivät ole olleet osallistumassa hallituspuolueitten sosiaali-

ja terveysvaliokunnan jäsenet, jotka ovat kuitenkin kuunnelleet aika mittavan joukon asiantuntijoita ja olisivat ehkä voineet vastata heidän omista ryhmistään täällä esitettyihin kysymyksiin ja toivomuksiin. Tämä on ehkä oire siitä, että tähän lakiesitykseen ei ole oltu niin tyytyväisiä kuin valiokunnan mietinnön riveistä voisi lukea. Eräs oire on myös ponsi, joka on valiokunnan yksimielisesti hyväksymä ja liittyy kahteen erillisen indeksijärjestelmään ja siinä seuraamisvelvoitteeseen. Täällä eduskunnassa olleina tiedämme, mikä merkitys tällaisilla ponsilla on. Eivät niitä edes lue sellaisetkaan henkilöt, jotka lakiesityksiä eduskunnalle valmistelevat.

Toinen ongelma on se, kun täällä viitattiin on sovittu -järjestelmään, jolla tätäkin lakia on valmisteltu. Minusta tähän liittyy myös se ongelma, että eduskuntaakaan ei kyllä kovin paljon näitten asioiden käsittelyssä kuunnella. Kun lakiesitys oli lähetekeskustelussa täällä, monet kansanedustajat kiinnittivät sellaiseen ongelmaan huomiota, mikä liittyi työkyvyttömyyden määrittelyyn. Silloin todettiin, että me edustajat tiedämme kansalaispalautteesta ja kansalaisten yhteydenotoista sen, että tähän liittyy suuria ongelmia, ja sitten sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ainut, mitä tästä asiasta mustaa valkoiselle saatiin, on mietinnön sivun 4 alareunassa oleva virke. Kun tässä korostetaan kuntoutusta, niin sanotaan, että näin poistuu myös työkyvyttömyyden määrittelyyn liittyviä ongelmia. Sen lähetekeskustelun perusteella, mitä tässä käytiin, niin me olisimme toimoneet vähän enemmän valiokunnan paneutuvan tähän asiaan. Sitä ei ole vastalauseessaakaan ...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Alaranta, pyydän siirtymään puhujakorokkeelle.

P u h u j a : Eduskunnalla ei ole kovin paljon merkitystä näiden asioiden käsittelyssä.

Ed. Laaksos : Rouva puhemies! Vastaa ed. Huuhtaselle ja kommentoin hänen puheenvuoroaan. Hän viittasi keskustan tekemään esitykseen eläkeindeksiksi, jossa todellakaan ei olisi ikäsyrrintää, mutta käytännössä teidän esityksenne merkitsi myös niiden eläkeläisten, jotka eivät ole täyttäneet 65 vuotta, eläkeindeksin heikentämistä nykyisestä. Minä pelkään sitä, että kun hallitus nyt avaa pään sille, että 65 vuotta täyttäneiden eläkeindeksiä heikennetään nykyisestä, niin tämä on vasta ensimmäinen vaihe ja seuraavaksi tulee esitys alle 65-vuotiaiden eläk-

keellä olevien indeksien heikentämisestä samalla tavalla. Muistan sen, että myöskin viime hallituskaudella keskusteltiin siitä, että kaikkien eläkkeellä olevien eläkeindeksiä heikennettäisiin juuri sen suuntaisesti, mitä keskusta vastalauseeseen esittää.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Keskustan esitys tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että kansalaiset ovat yhdenvertaisia sosiaaliturvansa kehityksen suhteen. Laajentaisin tätä näkemystä myöskin sillä, että meillä on monissa etuisuuksissa indeksiehtoja, jotka hallitus lähivuosiksi jättää kokonaan. Tämä on yksi hallituksen törkeimpiä temppuja, kun ajattelemme lähivuotia. Se on totta, että kun esitämme tämän ehdotuksen, se voi tarkoittaa joidenkin kohdalla hallituksen esitykseen nähden huonompaa vaihtoehtoa, mutta kun on lähdetty löytämään ja etsimään säästöjä, niin indeksikehitykseen puuttuminen on yksi niistä keinoista, ja siitä syntyy meidän mallimme, joka on painotettu kuvatulla tavalla yhtenäiseksi indeksiksi ja joka on kaikille tasapuolinen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1, 1 c, 2, 3 a, 4, 4 a, 4 c—4 e ja 4 g §, 4 j § ja sen edellä oleva väliotsikko, 4 k ja 4 n § ja 4 k §:n edellä oleva väliotsikko, 5, 5 a, 5 b ja 6 a §, 7 ja 7 a § ja 7 §:n edellä oleva väliotsikko, 7 b—7 e §, 7 f § ja sen edellä oleva väliotsikko, 7 g § ja sen edellä oleva väliotsikko, 7 h § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 8 ja 8 d § ja 8 §:n edellä oleva väliotsikko hyväksytään keskustelutta.

9 §

Keskustelu:

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 9 § saisi I vastalauseessa esitetyn muodon.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Mannisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Manninen ed. Huhtasen

kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. M. Pietikäinen merkitään läsnä olevaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Mannisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 34 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 65. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

9 §:n edellä oleva väliotsikko, 10 a, 12, 12 c, 17, 19 b ja 19 d § sekä 19 e § ja sen edellä oleva väliotsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

toisen lakiehdotuksen 1, 4, 4 a, 4 b, 5, 5 a, 5 b, 5 d, 7, 7 a, 8, 9 ja 13 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 3, 4 ja 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 5, 5 a, 5 b, 7, 7 a ja 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

viidennen lakiehdotuksen 6, 6 a, 6 b, 8 h, 8 k ja 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kuudennen lakiehdotuksen 20, 22, 22 a, 22 b, 31, 31 a, 39 ja 45 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

seitsemännen lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kahdeksannen lakiehdotuksen 15 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

yhdeksännen lakiehdotuksen 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Hallituksen esitys laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 134/1995 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 18/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystalouden mietintö n:o 18. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Manninen: Arvoisa puhemies! Valtion eläkkeisiin sisältyy tietysti sama ongelma, joka koskee epäoikeudenmukaista indeksia. Lisäksi tähän liittyy kansaneläkkeen pohjaosan tekeminen eläkevähenteiseksi. Erityisen ongelmallinen tämä on niiden valtion ja käytännössä myöskin kuntien, joiden eläke tosin määräytyy eri tavalla, täyttä eläkettä saavien osalta, joilta on jo kerran yhteensovitettu kansaneläkkeen pohjaosa. Tavallaan he joutuvat toiseen kertaan sitten yhteensovittamaan. Tämä on erityisen suuri ja vakava epäkohta ja epäoikeudenmukaisuus. Mutta koska olemme hävinneet tuon yksityisen eli TEL-lain äänestykset, emme tule esittämään vastalauseessa esitettyjä muutoksia, koska jos ne sattuisivat menemään läpi, silloin tulisi erilainen lainsäädäntö tietysti eri osalta. Tosin tässä laissa viitataan tuon 9 §:n momentteihin. Näin ollen se viittaus osuisi väärään kohtaan.

Näin ollen totean, että nämä epäkohdat ovat olemassa eikä keskusta voi niitä hyväksyä, mutta varsinaisia muutoksia emme tule tekemään, jotta tämä eläkelaki olisi sopuoinnissa yksityisen eläkelain kanssa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3, 5, 5 a, 6, 7, 7 a—7 e, 9, 10 ja 10 a § hyväksytään keskustelutta.

12 §

Keskustelu:

Ed. Manninen: Arvoisa puhemies! Tämä pykälä ei koske varsinaista eläkeindeksiä, ja vastalauseessa ehdotetaan pykälän poistamista, koska se koskee yhteensovitusta. Ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että pykälä poistettaisiin.

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Mannisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Manninen ed. Huuhtasen kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Mannisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 34 ei-ääntä; poissa 68. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

14, 15, 15 a, 16, 18, 18 b, 18 c, 18 e ja 18 f §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 9 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Hallituksen esitys laeiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1996, työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta ja työttömyysturvalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 182/1995 vp

Sosiaali- ja terveystalouden mietintö 19/1995 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystalouden mietintö n:o 19. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Niin sanottu lomautussakkolaki on laki, jota varmaan kukaan ei pidä hyvänä, mutta niin kuin tapana on, siitä huolimatta monet lait tulevat eduskunnassa hyväksytyiksi. Tässähän ehdotetaan jatkettavaksi työntekijöiden ja työnantajien omavastuuta lomautusajalta maksettaviin työttömyyspäivärahoihin myös vuonna 1996. Olemme kuitenkin valiokunnassa päätyneet siihen, että koska myös ne edustajat, jotka viime kaudella olivat erityisen jyrkästi lakia vastaan, ovat nyt tulleet sen hyväksymisen kannalle, mekin voimme jatkaa sitä vielä yhdellä vuodella. Toivomme, että sen jälkeen, niin kuin hallituksen esityksessä todetaankin, todella lakiesitystä ei tuotaisi uudestaan saliin.

Asiassa on tietysti moniakin ongelmia, erityisesti sovitellun päivärahan kysymys. Toivottavasti nämä asiat ratkeavat niin, että tätä lakiesitystä ei tarvitse enää seuraavana vuonna täällä käsitellä.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä ed. Mannisen puheenvuoroon. Hän ei ole millään lailla syyllinen lakiin. Itse tunnen olevani jossakin määrin. Kun keskustelimme yksityisiin työeläkkeisiin liittyvästä lainmuutoksesta, siellä tuli kolmikantasopiminen erittäin vahvasti esille. Tämä asia oli yksi niistä kolmikanta-asioista, joita vuonna 93 ratkottiin vaikean työttömyyden tilanteessa.

Edellinen hallitus sai erittäin kovaa kritiikkiä jatkuvasti vasemmistopuolueilta. Nyt heillä olisi ollut tietysti tilaisuus välittömästi näyttää parempi malli tilalle. Siihen he eivät kuitenkaan ole pystyneet vaan jatkavat entistä käytäntöä. Olen samaa mieltä kuin ed. Manninen, että jo vuodelle 97 meidän tulee löytää parempia malleja. Toivotaan, että siinä myös opposition mielipiteet voidaan huomioida.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—9 §, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 2, 16 b ja 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Kertomus eduskunnalle niistä toimenpiteistä, joihin eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1992 ovat antaneet aiheita

Ainoa käsittely

Kertomus 10/1995 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 29/1995 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1996, vuodelta 1996 perittävästä palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 183/1995 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 20/1995 vp

Lakialoite 54, 57/1995 vp

Toivomusaloite 240/1995 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelu:

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Tällä työttömyysvakuutusmaksulla on tietysti hyvin oleellinen merkitys elinkeinoelämän ja yritystoiminnan ja sitä kautta työpaikkojen luomiseen.

Hallitushan lähti esityksessään hyvin yksioikoisesti siitä, että alennus markkamääräisesti työntekijää kohti on selkeästi suurempi suurehkoilla yrityksillä kuin pienemmillä yrityksillä. Keskustan rinnakkaisaloitteessa ed. Pekkarisen toimesta on lähdetty siitä, että työttömyysvakuutusmaksun alennus tulisi ensisijaisesti kohdentaa kaikkein pienimmille yrityksille, käytännössä maksu lähes poistaa niiltä ja asteittain alennusta

porrastaa sillä tavalla, että suurimmilla yrityksillä maksu säilyisi suurin piirtein ennallaan.

Rinnakkaisaloitteessa on myös käsitelty muita tähän läheisesti liittyviä sosiaaliturvamaksuja ja sitä kautta on rakennettu järjestelmä, jossa pystytään työttömyyden keskuskassan avulla ja keskinäisillä siirroilla antamaan erityisen voimakas piristysruiske pienyrityksille ja sitä kautta edistämään työllisyyttä, mikä on myös hallituksen tavoite.

Me olemme valiokunnassa edustaneet ja äänestäneet rinnakkaisaloitteen puolesta ja tulemme toisessa käsittelyssä tekemään omat muutosesityksemme sillä tavoin pienyrityksiä suosivasti kuin äsken esitin.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! On syytä muistuttaa, että kyseessä on Lipposen hallituksen ns. työllisyyspaketin tärkein tai ainut konkreettinen esitys. Pitää täysin paikkansa, mitä ed. Manninen sanoi ja mitä asiasta julkisuudessa on ollut, että tämä suosii selvästi enemmän suuryrityksiä. Tämä on tietyllä tavalla vientiveron purkamista, johon aikaisemmassa keskustelussa viitattiin, mutta samalla on syytä huomata, miten Lipposen hallituksen aikana työttömyyskehitys on kulkemassa.

Edellisen hallituksen kaudella viimeisen vuoden aikana syntyi 70 000 uutta työpaikkaa ja työttömyys laski 414 000:een. Nyt Lipposen hallituksen viimeiset luvut ovat 448 000, eli nousu on huima, ja erityisesti tämä nousu on näkynyt kehitysalueilla, esimerkiksi Kainuun työvoimapiirissä taitaa olla korkeampi työttömyys kuin koskaan. Laki ei ole tietysti voimassa, mutta ne toimenpiteet, joita Lipposen hallitus on tehnyt tähän mennessä kevään jälkeen ja tässäkin aloitamassa, eivät kovin lupaavia ole, ja kun tämä on ainut käytännössä toimiva keino, ei tältä voi paljon odottaa.

Ed. T. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistuttaisin keskustaa siitä, että kun tehtiin kuntien valtionosuusleikkausta, joka oli 3,8 miljardia markkaa, nyt käsiteltävällä lailla tavallaan kompensoidaan kunnille miljardi markkaa, kun kunnat ovat myös suuria työllistäjiä. Minä toivon, että keskusta myös muistaisi tämän, että kunnat kantavat suurta vastuuta työllistämisestä ja saavat tätä kautta voimavaroja lisätyöllistämiseen.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Mitä mainitun työllisyysohjelman kuntiin koh-

distuviin vaikutuksiin tulee, samaisessa työllisyysohjelmassa on kunnille myös uusia velvoitteita, uusia rasitteita, jotka syövät muutaman sadan miljoonan markan hyödystä merkittävän ja melkoisen osan pois.

Jatkamatta enempää itse nyt käsittelyssä olevasta asiasta haluan myös minä muistuttaa siitä, että hallituksen suuresti mainostama työttömyysvakuutusmaksun alentaminen merkitsee käytännössä sitä, että sellaisten yritysten kohdalla, joiden palkkasumma on alle 5 miljoonaa markkaa, vakuutusmaksun alentaminen koko Suomessa merkitsee yhteensä runsaan 400 miljoonan markan suuruista kevennystä näiden yritysten työttömyysvakuutusmaksulle. Kun hallituksen arvio on, että kaiken kaikkinsa yritykset saisivat noin runsaan 3 miljardin markan suuruisen kevennyksen, kannattaa tätä taustaa vastaan huomata, miten todella hallituksen esityksen keventyminen kohdentuu. Vielä kerran: alle 5 miljoonan markan yritysten kohdalla noin runsaat 400 miljoonaa markkaa on kevennys.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! En ole hirvittävän tyytyväinen siihen, miten alennus kohdentuu, eikä se työttömyyden alentamisen osalta ole mitenkään kaikista tehokkain mahdollinen, mutta se, että se kohdistettaisiin yrityskoon perusteella, ei myöskään ole osumistarkkuudeltaan kovin hyvä. Ehkä sen takia ed. Pekkarisen ja kumppaneitten esittämät ajatukset tästä myös vaatisivat aika paljon tarkentamista.

Meillä pitäisi pyrkiä siihen, että näitä maksuja alennetaan niitten ihmisten osalta, joiden työpanos tuottaa huonosti, ja se huonosti tuottaminen näkyy selvästikin palkkatasosta. Tällaisia esityksiä meille on Euroopasta tullut, ja sellaiset varmaankin työllisyyden kannalta ovat huomattavasti parempia. Tästä menee aika paljon hukkaan, ja veronkin alentaminen on kohtalaisen kallista puuhaa, ja sen takia se pitäisi kohdistaa aika tarkkaan.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä vissiin mittaan asti ymmärrän ed. Soininvaaran sanoisinko puolittaisen kritiikin asiassa. Asiasta on vain keskustan toimesta esitetty lakialoite, joka pitää sisällään useita pienten työllistävien yritysten välillisten kustannusten laskemiseen tähtääviä toimenpideesityksiä. Osa niistä on sellaisia, jotka määräytyvät maksetun palkkasumman perusteella, osa — lähinnä kansaneläkevakuutusmaksun alentaminen — on sellainen, joka on sidottu sekä tehtyi-

hin käyttöomaisuuspoistoihin että palkkasummaan. Aloitteessa on noudateltu tavallaan niitä järjestelyjä, jotka tällä hetkellä ovat voimassa olevassa lainsäädännössä, niitä niin muuttaen, että ne tekevät oikeutta pienille ja työvaltaisille yrityksille.

Olen perusajatuksista ed. Soininvaaran kanssa samaa mieltä. Pitäisi löytää paremmin työllistävät pk-yritykset tunnistavat mekanismit, joilla näiden yritysten taakkaa kevennetään, mutta niitä on ollut tavattoman vaikea löytää. Ehkä paras niistä on Kansaneläkelaitoksen juhlavuonna professoriryhmän tekemä ehdotus. Sitäkään ei ole kuitenkaan eteenpäin saatu viedyksi.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Työttömyysvakuutusmaksun alentaminen pieniltä yrityksiltä on tietenkin paikallaan, mutta samassa yhteydessähän alennettiin myös suur yritysten työttömyysvakuutusmaksua, mitä ei voi perustella millään sellaisella syyllä, etteivät yritykset pystyisi työllistämään ilman tätä alennusta. Mielestäni se, että kunnat saavat tämän alennuksen, on aivan oikein. Mutta se, että suuret vientiyrityksetkin tulevat tämän alennuksen piiriin, on väärin. Valiokunnan mietintöön jätetyssä II vastalauseessa esitänkin, että suurilta yrityksiltä alennus poistettaisiin ja ne joutuisivat maksamaan entisen suuruista työttömyysvakuutusmaksua. Vastalauseeseen on näköjään tullut, että pienet yritykset hyötyvät noin 4 000 miljoonaa, mutta sehän on tosiasiaa 400 miljoonaa, eli yksi nolla on tullut jossakin vaiheessa lisää, siis alle 5 miljoonan markan palkkasumman maksavat yritykset.

Sen sijaan suuret yritykset saavat hyötyä noin 1 600 miljoonaa markkaa, ja jos meneteltäisiin niin, että olisi sellainen raja, että 60 miljoonaa olisi palkkasumma, ja näiltä yrityksiltä ei alennettaisi työttömyysvakuutusmaksua, rahaa kertyisi 600—700 miljoonaa markkaa, jolloin saatisiin hyvinkin kokoon se summa, jolla nyt ollaan leikkaamassa työmarkkinatukea. Näin olen hallituksen olisi pitänyt katsoa esitystä hiekan toisella tavalla ja lähteä siitä, että jos kerran rahaa paljon suuryrityksille kertyy, sitä leikataan niiltä ja sitä kautta myös annettaisiin mahdollisuus säilyttää työttömyysturva nykyisellä tasolla.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Satui mukavasti, kun puheenvuorot ed. Kuopan kanssa ovat peräkkäin, ja viime kerralla vähän keskusteltiin täällä muistaakseni samasta asiasta.

Minä en millään tavalla osoita sormellani keskustan tekemää vastalauseetta vastaan. Se suhtautuu tähän asiaan vähän eri tavalla kuin hallituksen esitys, kuitenkin saman suuntaisesti. Mutta minä lähdän siitä, että minä en vieläkään ymmärrä sitä, onko tämä oikea tapa ottaen huomioon, että sellaisiin yrityksiin, joita on palkkasumat huomioon ottaen maassa hyvinkin paljon ja jotka työllistävät paljon, kohdistetaan tietynlaisia rangaistustoimenpiteitä, ja niille, jotka työllistävät vähän ja joita on tietenkin lukumääräisesti runsaasti, annetaan helpotuksia. Minä en ole koskaan löytänyt sellaisia perusteltuja selvityksiä ja laskelmia, joita olen yrittänyt kyllä haakeakin, mihin tämä ajatus perustuu, ja olen koko eduskunnan ajan niin kauan kuin tästä on keskusteltu, vierastanut tätä ajatusta.

Minä olen varmasti tässä väärässä, mutta ei se mitään. Minä olen ollut monta kertaa, lukemattomia kertoja, oikeastaan yleensä aina väärässä, niin että ei siinä mitään. Tässäkin asiassa mielelläni olen väärässä, jos niin on. Ei tämä asia olen ihan oikein, että ne, jotka työllistävät hyvin runsaasti työntekijöitä, joutuvat maksamaan siitä asiasta ja ne, jotka työllistävät yksikkökohtaisesti vähän, saavat siitä helpotuksia. Ei se ole niin itsestäänselvä asia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

21) Hallituksen esitys kansaneläkejärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 119/1995 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 21/1995 vp

Toivomusaloite 218, 254/1995 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelu:

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitykseen kansaneläkejärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi sisältyy monia niin nykyisiin kuin tuleviinkin eläkkeisiin vaikuttavia muutosehdotuksia. Muutokset vaikuttavat eri tavoin erilaisten eläkkeensaaja-

ryhmien toimeentuloon. Vuoden 1996 ajan lainsäädäntö siis muodollisesti vielä tuntee sekä pohja- että lisäosan. Jos eläkkeeseen ei kuulu lisäosaa, pohjaosa on eläkevähenteinen. Siihen vaikuttavat samat tulot samalla tavalla kuin nykyisinkin lisäosaan. Pohjaosa alkaa siis vähetä siitä työeläkkeen tai muun eläketulon määrästä lähtien, mistä lisäosa on lakannut.

Oikeutta kansaneläkkeeseen ei olisi lainkaan, jos työeläke ylittää kuntaryhmästä ja perhesuhteista riippuen 5 294—4 488 markkaa kuukaudessa. Jos työeläke on näitä markkamääriä pienempi, mutta ylittää pienimpään lisäosaan nykyisin oikeuttavat tulorajat 4 403—3 596 markkaa kuukaudessa, kansaneläke on tällöin 445—460 markkaa kuukaudessa. Pohjaosan tekeminen eläkevähenteiseksi madaltaa tulevaa eläketurvaa niillä, joilla työeläke on siis noin 4 000—5 000 markkaa kuukaudessa.

Enimmillään alenema olisi noin 10 prosenttia kokonaiseläketulosta. Suurimmillaan eli koko pohjaosan suuruiset vastaisen eläketurvan alenemat olisivat niillä, joilla työura on vajaa. Nämä ovat tietenkin hyvin usein naisia, jotka ovat olleet synnytysten tai hoitovapaiden ym. seurauksena pitkäänkin poissa työelämästä ja palaavat jälleen takaisin, tai niitä henkilöitä, jotka ovat olleet useissa palkkatasoiltaan eritasoisissa työsuhteissa. Jos työeläke taas on täysimääräinen ja palkka ylittää runsaat 14 000 markkaa, menetystä ei synny, koska työeläkkeestä ei enää vähennetä pohjaosaa vastaavaa osuutta. Eli ainakaan niiden henkilöiden eläkkeet eivät alenisi, jotka ovat tehneet yhdessä työsuhteessa täyden työuran.

Eläkejärjestelmien väliseen tehtäväjakoon muutos vaikuttaa myös siten, että aluksi joka toiseen, 2000-luvulle tultaessa kahteen kolmesta uusista eläkkeistä ei kuuluisi kansaneläkeosuutta lainkaan. Kelan mahdollisuus osallistua työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisutoimintaan ja yleensä eläkepoliittiseen päätöksentekoon vähennee ratkaisevasti. Tämä on vastoin kehitystä, joka viime vuosina on saatu hyvälle uralle ja joka on taannut eläkkeensaajalle tasapuolisen kohtelun eläkehakemusten ja eläkearviointien yhteydessä. Nyt tätäkin systeemiä ollaan romuttamassa.

Pienipalkkaisille valtion ja kuntien palveluksessa oleville työntekijöille on korostettu vuosikymmenet, että palkan pienuutta tulee korvaamaan 66 prosentin eläke. Juuri nämä eläkeläiset ovatkin nyt lähestyneet hyvin voimakkaasti ja lukuisasti valiokunnan jäseniä ja tuntevat itsensä osittain petetyiksi. Vastoin yleistä käsitystä useat

valtion ja kuntien palveluksessa olevat eivät ole hyvässä asemassa ajatelleen eläketurvaa. Näin ei ole ainakaan naisvaltaisissa pienipalkkaisissa hoitotyön ammateissa toimineiden työntekijöiden kohdalla.

Hallituksen esityksen mukaan lapsikorotuksista luopuminen toisi säästöä noin 8 miljoonaa markkaa. Pelkkää kansaneläkettä saavia, joille maksetaan myös lapsikorotusta, on Kelan tilastojen mukaan 31.12.1994 ollut 2 501 henkilöä, ja heillä on yhteensä 4 080 alle 16-vuotiasta lasta. Näille henkilöille maksettavan lapsikorotuksen kustannusvaikutus on noin miljoona markkaa. Pelkän kansaneläkkeen varassa elävät lapsiperheet kuuluvat varmasti ns. huono-osaisten ryhmään. Lapsikorotus on 262 markkaa kuukaudessa eli 10—15 prosenttia koko eläkkeestä. Näin pienissä tuloissa lapsikorotuksella on erittäin suuri merkitys. Lapsikorotuksen poistaminen lopullisesti siirtäisi heidät kunnan toimeentulotuen asiakkaisiksi eli kunnan kustannukset nousisivat entisestään. Tässähän hallitus nyt kuitenkin otti pienen aikalisän. Tämä tuntuu kummalliselta ja on myös osoitus siitä poukkoilevasta lapsiperhepolitiikasta, jossa perheet eivät voi pitkällä aikavälillä suunnitella menojaan tai näköjään nyt eivät tulojaankaan.

Lisäksi hallitus esittää, että hautausavustuksia ei enää 1.1.1996 jälkeen myönnettäisi. Täyden hautausavustuksen on saanut viime vuonna runsaat 6 000 leskeä tai kuolinpesää. Hautausavustus on myönnetty eräänlaisena vakuutusmaksujen palautuksena silloin, kun vainaja ei ollut ehtinyt saada lainkaan kansaneläkettä tai sai sitä enintään vuoden ajalta. Etuuden päätarkoituksena on ollut keventää hautauksesta aiheutuneita kustannuksia, joita katetaan vastaisuudessa yhä useammin toimeentulotuella. Tämä saattaa aiheuttaa ongelmia toimeentulotuessa, koska myös tällaista leimautumisen pelkoa tai epätasaroista, joskus epähienotunteistakin kohtelua vaikeassa elämäntilanteessa olevien kohdalla saattaa tapahtua. Hautausavustuksen lakkauttaminen merkitsee yhdessä pohjaosan työeläkevähenteisyyden kanssa sitä, että osalle vakuutetuista ei synny mitään vastiketta vakuutusmaksuille.

Monet eläkeläisjärjestöt ovat ottaneet sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan jäseniin yhteyttä. He vastustavat ehdottomasti kansaneläkkeen pohjaosan työeläkevähenteisyyttä. Järjestöt pitävät hallituksen esitystä kansalaisten lakisäänteiseen perusturvaan puuttumisena ja erityisen epäoikeudenmukaisena jo eläkkeellä oleville. Järjestö-

jen mukaan luvattua etuutta ollaan nyt kaventamassa. Kansaneläkkeen pohjaosan eläkevähenteisyys johtaa palkansaaajien ja eläkkeellä olevien välisten tuloerojen kasvuun.

Samaan aikaan, kun työmarkkinoilla tehdään reaalitylöjä lisääviä sopimuksia, eläkkeet käytännöllisesti katsoen jäädytetään useiksi vuodeksi. Eläkeläisjärjestöt halusivat kannanotoissaan kiinnittää huomiota myös tulevien työkyvyttömyyseläkkeiden ja yksilöllisten varhaiseläkkeiden myöntökäytöntöihin. Kun useimmissa alkavissa eläkkeissä ei ole lainkaan kansaneläkettä, jää kansaneläkelaitoksen korkeatasoinen ammattitaito työkyvyn arvioinnissa käyttämättä. Tätä on pidettävä varhaiseläkeratkaisujen tasapuolisuuden ja hakijoiden oikeusturvan kannalta hyvin valitettavana.

Keskusta ei hyväksy, että kansaneläkkeen pohjaosan työeläkevähenteisyydellä murretaan kansanvakuutusjärjestelmämme yksi keskeinen pilari. Olennaista on mielestämme kansaneläkejärjestelmän kattavuus. Kuten jo aikaisemmin totesin, muutos aiheuttaa selvän pienennyksen erityisesti niille, jotka saavat pienehköä 4 000—5 000 markan työeläkettä.

Keskusta on valmis hyväksymään valtion taloudellisen tilanteen vuoksi yhteensä noin 220 miljoonan markan säästöt kansaneläkemenoisia, kertaluonteisella 45 markan pienennyksellä kuukaudessa eläkkeen pohjaosaan. Pohjaosan muuttaminen eläkevähenteiseksi merkitsee kansaneläkkeen luonteen muuttumista ja on siten periaatteellinen ratkaisu. Kansaneläkejärjestelmä ei enää koskisi koko väestöä. Järjestelmän sosiaalivakuutuksen luonne myös muuttuisi. Kansaneläkevakuutuksen rahoitukseen ovat osallistuneet vakuutetut maksamalla vakuutusmaksun. Jokaiselle on taattu vähintään pohjaosan suuruinen kansaneläke.

Hallituksen esityksen sisältämät muutokset tulevat vaikuttamaan menettelyyn, jolla maamme työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukäytännön yhtenäinen linja on luotu. Nykyisin käytössä olevalla ennakkoilmoitus- ja neuvottelumenettelyllä kansaneläkelaitos ja työeläkelaitokset takaavat kansaneläkettä ja työeläkettä hakeneen työkyvyttömyysratkaisussa yhtenäisen ratkaisulinjan. Kansaneläkelaitos on ratkaissut keskitysti koko väestön kansaneläkkeiden työkyvyttömyyshakemukset ja on toiminut näin valtakunnallisesti ratkaisulinjoja yhtenäistävänä tekijänä.

Esitettyjen muutosten toteuduttua kansaneläkelaitos tulee ratkaisemaan vain ne hakemukset,

joissa kansanelä kettä jää maksettavaksi. Tämän vuoksi onkin vaarana, että yhtenäinen ratkaisulinja ei enää säily, koska ratkaisuja tehdään useissa eri työeläkelaitoksissa, säätiöissä ja Kelassa. Eduskunnan valitsemien Kelan valtuutettujen toiminalla eduskunta on voinut valvoa työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisulinjaa. Hallituksen esityksen toteuduttua tätä mahdollisuutta ei enää olisi, ja muutenkin kansaneläkelaitoksen arvo tai merkitys vakuutuslaitoksena vähenee olennaisesti.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Päätöksenteko on aina arvovalintojen tekemistä myös silloin, kun pitää säästää. Rahaa on siihen, mitä pidetään tärkeänä, siis siihen, mitä enemmistö päättäjistä pitää tärkeänä.

Meille keskustalaisille tällainen arvokas ja periaatteellinen asia on aina ollut perustoimeentuloturva. Siitä emme halua nytkään säästää niin paljon kuin hallitus on esittänyt.

Kuten ed. Hyssälä edellä totesi me olemme valmiit säästämään kansaneläkkeen pohjaosasta yhteensä 220 miljoonaa markkaa, mikä esitys sisältyy tähän vastalauseeseemme, josta toisessa käsittelyssä tulemme äänestytettävään.

Haluaisin kiinnittää huomiota myös erääseen tällaiseen luovuttamattomaan periaatteeseen kansaneläkejärjestelmässä, ja se on lapsista maksettava lapsikorotus, jota hallituksen alkuperäisessä esityksessä kokonaan esitettiin poistettavaksi. Olemme todella tyytyväisiä siihen, että hallituspuolueiden edustajat sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja neuvotteluissansa pääsivät sellaisen askeleen eteenpäin, että kokonaan tästä järjestelmästä ei vielä ensi vuonna luovuttaisi, vaan tutkitaan sen perhepoliittisia vaikutuksia, ja asiaa harkitaan uudestaan.

Tämä neuvottelu ja tämä muutos perustuu perustuslakivaliokunnan antamaan lausuntoon tästä asiasta. Siinä perustuslakivaliokunta esitti, että olisi asianmukaista selvittää lapsikorotusten poistamisen sosiaalipoliittiset perusteet. Tätä kautta asia tuli myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelyyn, ja tällainen myönteinen muutos saatiin aikaan.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Lähdän liikkeelle hautausavustuksesta. En yleensä pidä siitä, kun edustajat esittelevät täällä, mitä kansalaiset heille kirjoittelevat ja millaisia puhelinsoittoja tulee. Mutta ehkä se tähän yhteyteen sopii. Nimittäin eilen verrattain hyvin tuntemani työkyvyttömyyseläkeläinen Kangasalta

soitti minulle ja kysyi olenko tietoinen hautausavustuksen poistamisesta. Heillä oli Kelan paikallinen johtaja ollut sunnuntaina tilaisuudessa ja puhunut tästä. Eläkeläinen sanoi, että tee nyt, mitä ikinä voit, jotta tällainen esitys voitaisiin tavallaan eliminoida tai poistaa.

Hän kertoi henkilökohtaisia esimerkkejä siitä, miten tämä hautausavustus on kuitenkin tarpeellinen, ja sanoi, että nimenomaan yhteiskunnan kaikkein pienituloisimmille ja vähäosaisimmille se on hyvin tärkeä, ettei käy niin, että sitä ehkä hyvin nöyryyttävissä olosuhteissa joudutaan toimeentuloluukulta hakemaan. Monastihan voi olla kysymys nuorehkoista lapsista ja heidän vanhemmistaan; toinen huoltaja poistuu, ja se aiheuttaa lähisuvulle ja muille hyvin hankalia tilanteita. Tältä osin koen, että hautausavustuksen säilyttäminen olisi ollut perusteltua.

Tilannehan on sen tyyppinen, että suurin osa kansalaisista saa ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Gustafsson, siirtykää puhujakorokkeelle, olkaa hyvä!

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Tilanne on periaatteelliseltakin näkökannalta ongelmallinen, koska monet saavat vakuutusjärjestelmien kautta — liikennevakuutuksen kautta tai jos tapahtuu työtapaturma, työtapaturmavakuutuksen kautta — näitä tukia, ja tältä osin hautausavustus on tietysti ollut monille yhteiskunnan vähäosaisille tärkeä. Ei tämä yhteiskunta nyt vielä niin valmis ole, etteikö avustus olisi edelleenkin tarpeen.

Kun nyt kävin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukseen, ei mielestäni riittävän perusteellisesti ainakaan mietintöön asti ollut tätä asiaa kirjattu.

Haluan myöskin todeta, että eduskunnan työruuhkahan on nyt ollut melko hirvittävä. Se on tietysti ollut sitä erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksessa, ja varmaan useimmille kansanedustajille tuottaa melkoisia vaikeuksia pysyä mukana niissä merkittävässä mietinnöissä, joita eri valiokunnista tänne täysistuntoon ja meidän käsittelyyn tulee. Saa olla hyvin tarkkana, että nämä kykenee huolella lukemaan. Senpä vuoksi oman puheenvuoroni nyt koskee tätä hautausavustusta eikä tarvitse valistuneelle kuulijakunnalle selvittää, vaan tulee puhutuksi näin vapaamuotoisesti ja vähän lonkalta. Mutta koen tärkeäksi kuitenkin nämä kansalaisten tunnot tuoda esille. En tiedä, mikä tämä äänestysmenettely juuri täs-

sä yksityiskohdassa on, mutta jos on mahdollista, ed. Kemppainen, toimin ainakin teitä tyydyttävällä tavalla.

Toinen, ehkä isompi ja periaatteellisempi asia koskee kansaneläkkeen pohjaosan eläkevähennyksyyttä. Olen itse edustanut sen kaltaista perusajattelua ja -linjaa — jotka näkemykset olen myös tuonut omassa eduskuntaryhmässäni esille ja keskustellussani eläkeläisten ja monien muiden kanssa — että mielestäni tässä olisi tullut edetä sillä tavalla, että kansaneläkkeen pohjaosa suojataan maksussa olevissa eläkkeissä. Nythän ollaan ajautumassa sellaiseen tilanteeseen, että monet eläkeläiset kokevat, että heidän elämäntätönsä ja muuta ollaan ikään kuin vähättelemässä sitä kautta, että tällaiseen saavutettuun ja hankittuun etuun ollaan näinkin merkittävällä tavalla kajoamassa. Minusta tuntuu, että elimissä, jotka näitä asioita nyt valmistelevat, eivät esimerkiksi tunnepuolen asioita varmaan isokenkäiset herrat paljonkaan mietiskele, vaan se on tätä laskutikkuvakuutusmatematiikkaa, jonka pohjalta ratkaisut tehdään. Tietysti tähän pohjaosaan liittyy myös periaatteellisia oikeudenmukaisuuskysymyksiä.

Olen myös sen tuonut esille myös omassa ryhmässäni, että yksi vaihtoehto näihin rahoitusongelmiin olisi ollut myös kattojärjestelmä eläkkeille. Jos muistan oikein, niin asettamalla katto 12 000 markan eläketuloihin, saavutetaan 1,8 miljardin säästö. Minulla on tällainen lehtileike ollut vielä Demari-lehdestä leikattuna, niin että se varmasti pitää paikkansa.

Kyllä kansaneläkkeen pohjaosan tilanne on hankala. Erityisen hankala sen poistaminen on niitten valtion ja kuntien ja myös yksityisten eläkerahastojen piirissä työskennelleitten henkilöitten kohdalta, joitten kohdalta se on jo kertaalleen yhteensovitettu. Nyt se ollaan heidän kohdaltaan viemässä toistamiseen. Kyllä tässä vakavan tilanteen edessä ollaan siinä, mitä varsinaisessa äänestystilanteessa tehdään, jos ja kun tämä varmaan äänestykseen menee, jos ymmärsin oikein keskustapuolueen äsken käyttämät puheenvuorot.

E d. V i l j a m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin ed. Gustafssonin puheenvuoron johdosta vastannut. Hautausavustus on asia, johon varsin tunnepitoisesti hyvin helposti suhtaudutaan. Kuitenkaan se ei ole perusteltu tässä muodossa, missä se kansaneläkeläisissä on, koska sehan tulee kaikille, rikkaille ja köyhille ja niille myös, jotka saavat työsuhteensa perusteella

ryhmähenkivakuutuksen monikymmenkertaiset summat. Valiokunta keskusteli jossakin vaiheessa mahdollisuudesta, että hautausavustus olisi voinut jollakin tavalla tarveharkintaisesti jäädä voimaan, mikä minustakin olisi ollut ihan hyvä ratkaisu. Ehkä selityksenä oli valiokunnan työpaine ja monet lait päällekkäin, niin että asia jopa mietintövaiheessa, käsittäkseni voi sanoa, vähän työtapaturmana on jäänyt liian vähälle perustelulle tai suorastaan perustelutta. Mutta ei hautausavustusta missään tapauksessa tässä muodossa kaikille jaettavana yleisenä rahana enää nykypäivänä tule pitääkään voimassa.

Eläkejärjestelmämuutos on aina hankala. Saumakohdassa pohjaosan poistaminen ei ole mikään helppo ratkaisu. Kuitenkin se on pyritty tekemään niin oikeudenmukaisesti, kuin se voidaan tehdä. Jos rahaa olisi enemmän käytössä, varmasti nimenomaan sitä ei olisi kohdistettu eläkkeisiin, jotka ovat jo voimassa, mutta kysymys on nimenomaan säästölaista.

Ed. Hyssälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansanedustaja Gustafssonin puhe oli kyllä kovin jälkijätöinen. Tämä on laajasti ollut esillä valiokunnassa, kuten ed. Viljamaa totesi, ja siellä ed. Gustafssonin ryhmätoverit eivät kyllä ole minkäänlaista myönteisyyttä tai ymmärrystä esittäneet, eivät sen kummemmin pohjaosakysymyksessä kuin hautausavustuskysymyksessäkään. Erittäin monia eri malleja siellä on esitelty, mutta kaikki, mitä oppositio on yrittänyt tässä asiassa viedä eteenpäin, on torpedoitu. Eli ed. Gustafssonin omissa ryhmätovereissa olisi se vaikuttamisen paikka ollut jo aikaisemmin ja myös vielä jatkossa siihen on mahdollisuus.

Me olemme olleet sitä mieltä, että tämä on kohtalokasta sosiaalipolitiikkaa, kohtalokasta eläkepolitiikkaa, mitä nyt Suomessa ollaan tekemässä. Minusta tuntuu, että ne, jotka tekevät, eivät edes ymmärrä, kuinka isoista asioista tässä on kysymys, mitä tulee koko kansaneläkejärjestelmän romuttamiseen. Hautausavustus on vähän pienempi juttu, mutta hyvin tärkeä asia, niin kuin toin puheessani esille ja minkä ed. Gustafssonkin toi tässä esille. Toivottavasti täysistunkokäsittelyssä nämä asiat vielä voidaan muuttaa.

Ed. Olin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärsin, että ed. Gustafsson välitti lähinnä niitä tunteja, joita hänelle on kentältä tullut, ja näinhän pitääkin asiassa menetellä. Lyhyesti todettuna, mitä tulee hautausavustukseen

mielestäni olisi tutkittava myöskin seurakuntien ja vastaavien vastuu. Kun esimerkiksi kirkollisveroa maksetaan 30, jopa 40 vuotta, silloin pitäisi jonkinlainen palautus ja tuloutus tällaisissa kysymyksissä olla nimenomaan tarveharkintaa ajatellen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Louekoski.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Gustafssonin puheenvuorossa on sen verran itua, että se herättää omaatuntoa, mutta minusta tämä paljastaa hallituksen linjan, oikein tyylyden. On valittu sellaisia säästökohteita, joista mahdollisimman vähän tulee sellaista palautetta, että ne eivät mene läpi. Juuri tyypillisiä esimerkkejä tässä ovat hautausavustus, lapsikorotukset, puolisolisä ja erityisesti vammaistukien indeksitarkistuksen tekemättä jättäminen. Ei ole niin rohkeita ihmisiä näissä ryhmissä, että olisivat jaksaneet ottaa yhteyttä, vaikka päätös loukkaakin heidän etujaan. Mutta jos ollaan jossakin pienemmässä kysymyksessä jonkun voimissaan olevan korporaation varpaille menemässä, heti asia pysähtyy. Siellä ei saada kyllä rakenteellisia muutoksia ja sitä tarkoittavia säädöksiä aikaan. Minusta juuri näissä esityksissä korostuu hallituksen tyyli.

Näitä on sanottu, näitä pieniä muutoksia — en puutu tässä nyt pohjaosaproblematiikkaan — joiksikin rönsyiksi tai lisukkeiksi, joihin ei ole tarvetta. Mutta vaikka ed. Gustafssoniin otettu yhteys on tunnepohjainen, se on aivan oikea. Eihän tätä kaikille makseta. 6 000 kappalettako näitä oli? Ei tässä kyllä ed. Viljamaan perustelu pidä alkuunkaan paikkaansa. Oikeastaan se on peruste sillä tavalla, että jos ei ole kansaneläketuuksia saanut eli on kuollut ennen niiden etuuksien saamista, niin silloin heille niistä maksuista, joita on maksettu kansanvakuutuksen pohjalta tai he ovat maksaneet kansanvakuutuksen pohjalta muille tähän oikeutetuille, tämä etuus on syntynyt. Mutta se, että näitä pienten ryhmien tärkeitä etuuksia otetaan, kuvaa juuri sitä, että näitä tehdään vähemmällä harkinnalla tai niille, joiden vastus on vähäisintä.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin kiinnitin huomiota ed. Viljamaan vastauspuheenvuorossa siihen, kuinka hän vähätteli tätä hautausavustuksen leikkausta

ensinnäkin sillä, että sitä ikään kuin on maksettu kaikille ja olisi ihmisiä, jotka eivät olisi siihen oikeutettuja. Ed. Kemppainen jo vastasi, että näinhän asia ei ole.

Eikä tätä voi myöskään vähätellä sillä perusteella, että se on jotenkin tunnepitoinen asia. Ed. Viljanmaa on muistaakseni psykologi ammatiltaan ja tietää, mitä tunteet merkitsevät. Minä olen pappi ja tiedän, mitä tunteet merkitsevät kuolemantapauksessa ja hautaamistapauksessa, ei niitä voi siitä eliminoida, ei silläkään, vaikka te viette tämän hautausavustuksen kansaneläkejärjestelmästä.

En halua epäillä ed. Gustafssonin vilpittömyyttä tässä asiassa — sen verran edustajaa on voinut kuunnella täällä vuosien varrella — kun hän puhui sekä hautausavustuksen että kansaneläkkeen pohjaosan leikkaamisesta, mutta vilpittömyys punnitaan kuitenkin vasta päätöksiä tehtäessä, ja halusin kertoa ed. Gustafssonille, että me tulemme esittämään sellaisen esityksen, jossa tämän vilpittömyyden voi äänestyskoneella osoittaa.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Hyssälän käyttämän puheenvuoron johdosta, jossa hän kommentoi käyttämäni puheenvuoroa, että se oli kovin jälkijättöinen. Minusta täällä on kollegoilla oikeus arvostella ja kritisoida vahvastikin toinen toistemme puheenvuoroja, mutta tämä nyt on tämän lain kohdalta ensimmäinen käsittely, jolloin kansanedustajat voivat tärkeimmällä paikalla esittää näkemyksiään. Sitä paitsi omassa puheenvuorossani totesin, että olen tämän asian tiimoilta kyllä puhunut muissakin yhteyksissä, myös niissä yhteyksissä, joissa nimenomaan vastuunalaiset kansanedustajat puhuvat, eli omissa eduskuntaryhmissään.

Ed. Manninen: Arvoisa puhemies! Kansaneläkkeen pohjaosan poistaminen on todella periaatteellisesti merkittävä kysymys, merkitsee hän se jo välittömästi noin 410 000 eläkeläisen jäämistä ilman oikeutta kansaneläkkeen pohjaosaan. Tuo määrä kasvaa hyvin nopeasti. Ensi vuosituonnilla ollaan pian tilanteessa, jossa noin 700 000 eläkeläistä on vailla kansaneläkkeen pohjaosaa, ja tuolloin on tilanne, jossa on työkyvyttömyyseläkkeiden myöntökäytäntö varmasti jo hyvin erilainen, ellei ryhdytä todella merkittäviin järjestelyihin.

Ei voi mitenkään ymmärtää, miksi on päädytty tällaiseen kansanvakuutuksen romuttamiseen,

jota toisaalta tukee tietysti erillinen esitys myös sairausvakuutuksen minimipäivärahan alasajamisesta. Erityisen ongelmallinen se on juuri myös ed. Hyssälän ja myös ed. Gustafssonin mainitsemille sellaisille jo eläkkeellä oleville valtion ja kuntien viranhaltijoille, joilla tuo yhteensovitus on suoritettu. Nyt liukuvasti heiltä otetaan pois toisen kerran tuo sama pohjaosa.

Hautausavustus on tietysti hyvin tunteenomainen asia, ja minä ainakin lausun suuren arvostukseni ed. Gustafssonia kohtaan. Olen havainnut tänä aikana, että häneltä löytyy humania ja sosiaalista mieltä, ja se on hyvin myönteinen asia, koska todella merkittävistä rahasummistahan tässä ei ole kysymys. Kysymys on siitä, millaista linjaa hallitus ja hallituspuolueiden edustajat haluavat noudattaa. Tässäkin pätee se linja, että niillä, jotka ovat työelämässä, on ryhmähenkivakuutus pakollisena, he saavat sieltä korvauksen ja kansalainen voidaan kunnialla saattaa hautaan. Sen sijaan ne, jotka eivät ole työsuhteessa, joutuvat menemään monissa tapauksissa kunnan toimeentuloluukulle. Siinä mielentilassa ei ole todellakaan mieltä ylentävää olla toimeentuloluukulla pyytämässä hautausavustusta, jotta voisi saada läheisensä kunnialla hautaan.

Esitin valiokunnassa sellaista vaihtoehtoa, että hautausavustus koskisi sellaisia, joilla ei ole ryhmähenkivakuutuksesta, liikennevakuutuksesta, tapaturmavakuutuksesta tai vastaavasta sellaista etuutta, ja että heidän kohdallaan säilytettäisiin hautausavustus. Mutta näyttää siltä, että kun hallitus on puolensa valinnut, siinä ei paljon järkipuhe enää auta.

Viime vuonna hautausavustuksen saajia oli kaikkiaan noin 6 200. On arvioitu, että sen poistamisella säästetään noin 25 miljoonaa markkaa. Tekemällä se esittämälläni tavalla harkinnanvaraiseksi tästä aiheutuva kustannus ilmeisesti jäisi vain muutama miljooni. Näin ollen säästöt pääpiirteissään voitaisiin saavuttaa.

Lakiesityksen toinen merkllisyys jota onneksi valiokunta vuodella siirsi, on lapsikorotusten poistamisesitys hallituksen alkuperäisen esityksen mukaisesti. On todella kummallista, että hallitus ylläpitää jatkuvaa lapsijahtia. Tässä laissa esitetään lapsikorotusten poistamista, työmarkkinatuessa esitetään niiden todella rankkaa alenamista ja kaikissa muissakin esityksissä halutaan poistaa lapsikorotukset. Hallitus perusteluissaan hurskaasti toteaa, että ne pyritään korvaamaan muilla perhepoliittisilla uudistuksilla. Mitä hallituksen muut perhepoliittiset uudistuk-

set ovat sitten olleet? Lapsilisien leikkauksia, kotioidon tuen leikkauksia jne. Ne eivät ole ainaakaan korvaavia perhepoliittisia uudistuksia, vaan niillä on entisestäänkin kurjistettu lapsiperheiden asemaa tässä maassa.

Kaiken kaikkiaanhan hallitus lähtökohditaan lupaa, että indeksikorotukset annetaan, tosin ei taakse jääneiltä vuosilta. Lisäksi hallitus on myös ylvästellyt, että se poistaa kansaneläkemaksun yhden prosenttiyksikön, minkä vuoksi eläkeläisten käteen jäävä eläke ei alenisi. Tässäkin tullaan eräänlaiseen taikatempuun, itsensä tukasta nostamiseen: Ensimmäin korotetaan eläkkeitä ja sitten alennetaan eläkkeitä, jolloin päästään samaan lopputulokseen, mistä lähdettiin, eli tullaan siihen tilanteeseen kuin 10 000 metrin juoksussa, että 10 kilometriä on juostu, mutta samaan lähtöpisteeseen on tultu.

Mielestämme sosiaalipolitiikassa tällainen lähtökohta ei voi olla oikein. On eräällä tavalla kansan sumuttamista, etten sanoisi pettämistä, että toisella kädellä annetaan ja sama määrä toisella kädellä otetaan. Näiden syiden vuoksi keskustusta on voinut ainoastaan säästösyistä suostua siihen, että pohjaosaa voitaisiin ensi vuonna alentaa 45 markkaa, mutta missään tapauksessa emme voi hyväksyä pohjaosan tekemistä eläkevähenteiseksi ja tällä tavalla nykyisen kansaneläkejärjestelmän oleellisen ja tärkeimmän perustan romuttamista.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! On tietysti miellyttävää todeta, että vasemmiston puolella aletaan tavallaan jo harmistua niihin esityksiin, jotka hallituksen taholta ovat tulleet ja jotka valiokunnan enemmistö on kuuliaisesti hyväksynyt ja lähettänyt tänne saliin päätettäväksi. Mutta sen harmituksen takana uskoakseni alkaa näkyä yhä selvemmin se tosiseikka, että nyt toteutetaan valtiovarainministeriön ja ministeri Viinasen sosiaalipolitiikkaa, joka ei voi olla yhteiskuntapoliittisesti millään tavoin oikeata, koska asiantuntemus on kokonaan muualla.

Nyt tehdään yleisen valtiontalouden säästöjen varjolla kovaa sosiaalipolitiikkaa, joka etenee hurjaa vauhtia epäoikeudenmukaisuuden suuntaan, eikä tässä salissa näytä mikään hallituspuolueiden ryhmä nousevan sitä vastaan.

Luen mietinnön yhden osan, joka kertoo myös valiokunnan varsin ylimalkaisesta suhtautumisesta — puhun tässä valiokunnan enemmistön suhtautumisesta — asiaan: "Kansaneläkelain muuttaminen eläkevähenteiseksi on pe-

rustavanlaatuista, koska pohjaosan maksamisesta kaikille eläkeläisille luovutaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että kansaneläke säilytetään riittävän toimeentulon turvaavana vähimmäiseläkkeenä kaikille niille henkilöille, jotka eivät ole voineet ansaita työeläkettä siitä syystä, etteivät ole olleet palkkatyössä lainkaan tai riittävissä määrin. Näin pysytetään myös yksi kansanvakuutuksen keskeinen ajatus; kaikkien turvaaminen vanhuuden, työkyvyttömyyden ja osaltaan myös työttömyyden varalta."

Eihän asia tietenkään näin ole eikä yksin tämä lakimuutos ole synä, että esimerkiksi kansaneläkejärjestelmän kansanvakuutusluonne murtuu. Sehän murtui jo siitä syystä, että kansaneläkevakuutusmaksu on häviämässä palkan-saajilta. Ei se ole silloin enää mitään kansanvakuutusta, vaan yhä selvemmin siirrytään budjet-tivaroin maksettavaan eläkejärjestelmään, josta ministeri Mönkäre käyttikin reilusti jo kuvausta "takuueläke". Valiokunnan enemmistö siitä huolimatta hurskastelee, että kansanvakuutuksen keskeinen ajatus säilyy. Tämä on aivan väärä tieto myös tänne saliin.

Todella nyt puhumme suuresta muutoksesta sosiaaliturvassa, kansanvakuutusjärjestelmän murtamisesta, joka saattaa edetä, jos tällä linjalla jatketaan, mitä merkellisimpiin asioihin, joita ehkä tällä hetkellä ei vielä tiedosteta.

Pitkäaikainen perinne, jota uskon vasemmiston puolella myös vaalitun keskustan tavoin, on ollut turvata koko kansan toimeentulo koko kansan maksukyvyllä myös eläkeiässä. Olen ymmärtänyt, että kokoomuksen puolella ei ole pidetty tätä asiaa niin tärkeänä, mutta vasemmiston flegmaattisuutta tässä asiassa kyllä ihmettelen suuresti.

Myös lakiesityksen sisällöstä on kerrottu, että kenenkään käteen jäävä osuus ei sinänsä pienene. Näin pääsääntöisesti on erityisesti, kun korjaus on tehty lapsikorotusten poistamisen hylkäämisestä ensi vuoden osalta, mutta on muistettava, että se optio, se oikeus eläkkeeseen, joka olisi eläkeläisille kuulunut, on heikompi näitten kielteisten uudistusten jälkeen kuin olemassa olevassa laissa. Tästä syystä ja monista muistakin syistä me luonnollisesti vastustamme tätä lakiesitystä.

Ei myöskään ole vähäinen asia se, että joukko jo eläkkeellä olevia ihmisiä tuntee itsensä petetyksi, kun kansaneläkkeen pohjaosa joko lyhyessä aikataulussa tai pitemmässä aikataulussa häviää, kun he ovat maksaneet vuosia ja vuosikym-

meniä kansaneläkemaksua ja nyt se oikeutus heiltä viedään.

On ollut syytä myös tarkastella tähän lakipakettiin liittyen niin sanottuja vähemmän suuria kysymyksiä, joita ovat olleet hautausavustus, lapsikorotusasiat ja puolisolisät. Ne ovat juuri niitä pienempiä asioita, mutta hyvin konkreetteja ja niille pienille ryhmille, joita nämä asiat koskevat.

On erikoista, että vedotaan siihen, ettei tämä nyt ole niin tärkeä asia, koska suurituloisemmatkin sitä saavat. Kaikki Kelan tilastot kertovat, että ennen kaikkea muutokset koskevat nimenomaan pienituloisia ja matalaa keskituloa saavia, kun me puhumme lapsikorotuksista, hautausavustuksista ja puolisolisästä. Tässä mielessä sosiaalipolitiikkaa todella tehdään nyt hyvin raalla tavalla.

Ed. V i l j a m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä valiokunta oli aivan toisissaan, kun se kirjasi mietintönsä ed. Huuhtasenkin lukeman lauseen, että edelleen pysytetään kansanvakuutuksen keskeinen ajatus, kaikkien turvaaminen vanhuuden, työkyvyttömyyden ja osaltaan myös työttömyyden varalta. On vain niin, että suurin osa turvaa itsellensä nämä asiat työtä tekemällä, mutta edelleen suomalaisessa yhteiskunnassa myös niistä ryhmistä, joiden kohdalla tämä reitti ei onnistu, pidetään huolta.

Mitä sitten tulee hautausavustukseen, jonka poistamista vastaan papit ja lääkärit ovat hyvin sanotaan ylitunnepitoisesti hyökänneet, tottakai kuolema on vakava asia, johon hiljennytään, mutta ei sen varjolla pidä tämän kaltaista politiikkaa tehdä. Ihmiset, jotka ovat työelämässä, saavat muiden vakuutusten kautta huomattavasti isommat korvaukset, jos tällainen yllättävä asia perheeseen sattuu, että sieltä aikaisin jompi kumpi pois lähtee. Ei Kelan hautausavustusrhaa, se on noin 4 000 markkaa, tule nyky-yhteiskunnassa enää harkinnatta jakaa.

Ed. Kemppaisen arviota, että puhuin aivan palturia, en ymmärrä mitenkään, koska hän ei mielipidettään millään tavalla perustellut. Minun mielestäni Kelan yleistä hautausavustusta ei tarvita enää, mutta olisi kyllä voinut ajatella, että se jossain muodossa tarveharkintaisena olisi tiettyille ryhmille säilytetty.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Lakiesityksen lähetekeskustelussa käytimme pitkälti aikaa ja puheenvuoroja.

Voi todeta, että valiokunta on jättänyt peukalonjälkensä esitykseen, tietenkään ei niin, että sen painavuuteen voisi olla aivan tyytyväinen.

Toistan, että vielä vuonna 96 kansaneläkkeen pohjaosan poiston vaikutus käytettävissä olevien tulojen muutokseen ei näy, vaan mitä ilmeisemmin tuloja on enemmän käytettävissä kuin 95, mutta 97 tilanne on jo tältä osin ilmeisesti toinen. Se tuo meille haasteita ensi vuodelle.

Kahteen kertaan tapahtuva leikkaus on tosi asia. Se kohdistuu noin 80 000:een kansalaiseen. Se on ongelma, samoin kuin sekin periaatteellinen kysymys, mihin täällä viitattiin, kansaneläkemaksulla saadun oikeuden viemisestä.

Lopuksi haluan tuoda myös omalta puoleltani sen huolen, mikä liittyy eläkkeen määräytymiseen. Se koko ongelma tässä maassa, että mahdollisuus päästä työkyvyttömyyseläkkeelle on tehty entistä vaikeammaksi ja hylkyjä on entistä enemmän, pitää ratkaista.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Eläkeläiset riemuitsevat siitä, että hallitus on ottanut käyttöön indeksikorotukset uudelleen, joiden tarkoituksena on korvata elinkustannusten nousu. Tilanne on selvä sikäli, että indeksikorotukset samoin kuin sairausvakuutusmaksun alentaminen ja eläkevakuutusmaksun poistaminen pelkästään korvaavat sen, mitä aiheutuu eläkealennamasta kansaneläkkeen pohjaosan eläkevähenteisyydestä. Mikä vaikutus tällä on sitten eri eläketasoilla, on toinen asia, onko se yläpuolella vai alapuolella aikaisempaan verrattuna. Totuus on, että indeksikorotusta ei tule käytännössä lainkaan. Näin ollen eläkeläisille ei korvata elinkustannusten nousua sillä tavalla kuin esitys hyvin helposti valheellisesti antaa ymmärtää.

Toisekseen eläkeindeksin uudelleen käyttöönotto ja toisaalta kansaneläkkeen pohjaosan tekeminen eläkevähenteiseksi eivät ole laisäännöllisesti sillä tavalla yhteyksissä toisiinsa, että eräänä päivänä jälleen saattaa olla niin, että indeksin käytöstä luovutaan, mutta pohjaosan tekemisestä eläkevähenteiseksi ei luovuta. Tämä on hallitukselle mahdollista. Pelkään pahoin, että eräänä päivänä näin tehdään, kun nämä keskustelut ovat päättäneet. Toisin sanoen eläkkeet tulevat silloin alenemaan.

Eläkeindeksin käyttö monessakin mielessä on suuren asteen huijausta juuri mainitsemistani syistä. Monetkaan eläkeläiset eivät ota huomioon juuri ensiksi mainittua asiaa, joka koskee nimenomaan sitä, että indeksia ei todellisuudessa tule, se kompensoi vain muita menetyksiä.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi totesi kansaneläkkeen indeksikorotukseen, että se kompensoi menetystä. Se ei kyllä yksin pysty kompensoimaan sitä ensi vuoden kohdalta. Mutta se, että eläkeläisten käteenjäävät tulot ensi vuonna ovat suuremmat kuin tällä hetkellä, johtuu siitä, että kansaneläkemaksut poistetaan, jolloin ne yhdessä vaikuttavat tällä tavalla. Tietysti tähän liittyy se huoli, mihin viittasitte, että sitä ei voi kahteen kertaan poistaa, joten vuoden 1997 kohdalla tilanne on toinen.

Ed. K u o p p a : Herra puhemies! Kansaneläkkeen pohjaosan tekeminen eläkevähenteiseksi merkitsee eläkeläisille tulojen menetystä ensimmäisenä vuonna 305 miljoonaa markkaa. Vuonna 1996 alkaviin uusiin eläkeisiin se merkitsee noin 95 miljoonan markan menetystä. Asia käy selville hallituksen esityksestä. Kaikki mitä muuta tehdään, on tietenkin reaalieläkeistä pois, vaikka väitetään, että näillä korvataan eläkevähennykset. Tämähän on hyvin yksinkertainen laskutoimitus sinänsä, että jos keran eläkeläisiltä otetaan ja heille vain indeksillä korvataan hintojen ja muiden maksujen nousu, niin eläkkeiden reaalitasohan tulee jäämään jälkeen.

Se on kaikkein huolestuttavinta, että nyt ollaan tekemässä ratkaisua, joka aina uudelle vuosituhannelle asti merkitsee eläkkeiden reaalitason alentamista. Tämä on myös erittäin suuri periaateratkaisu, kuten jo on sanottu. Se on uhka kansanvakuutusjärjestelmälle, jonka se uhkaa romuttaa. Myös yhtenäinen eläkkeiden myöntämiskäytäntö tulee uhanalaiseksi.

Tässä on erityisesti ministerien suulla kerrottu, että kenenkään käteen tuleva eläke ei laske. Se saattaa suunnilleen pitää paikkansa vuonna 1996. Mutta 445 markan pohjaosasta, josta vuonna 1996 vähennetään 60 markkaa, vähennetään 20 prosenttia vuonna 1997. Se tekee noin 77 markkaa eikä ole esitetty mitään, millä tämä vähennys korvataan, joten seuraavana vuonna sitten jo myös käteen tuleva eläke todennäköisesti markkamääräisesti laskee. Näin ollen nyt ensimmäisenä vuonna tuleva alennus on sama kuin kissa käy hiekkalaatikolla ja peittää kasansa, mutta kyllä se sieltä aikanaan esiin tulee, kun sade huuhtelee. Tässä käy juuri näin.

Täällä on puhuttu hautausavustuksesta. Ed. Viljamaalle haluan todeta seuraavaa, minkä hän kyllä itsekkin erittäin hyvin tietää. Kansaneläkelaitoksen maksama hautausavustuksen

määrä on hieman päälle 4 400 markkaa. Kuntien myöntämät hautausavustukset ovat olleet noin 2 400 markan luokkaa tai hieman yli. Monet ovat kertoneet erittäin alentavasta ja suorastaan jopa työkeästä kohtelusta, kun he ovat joutuneet sosiaalivirkailijoiden kanssa asioimaan näissä asioissa. Omaisten täytyisi sentään saada edes arvokas kohtelu. On pyritty määrittelemään, kuinka monta saattajaa saa kutsua hautajaisiin jne., joten tämä on kyllä erittäin ikävä ja hankala asia käytännössä ja merkitsee entistä enemmän eriarvoisuuden kasvua tulevaisuudessa.

Hallituksen esityksessä sanotaan, että hautausavustusten määrä on 25 miljoonaa markkaa vuodessa. Sen suuruudesta rahamäärästä hallituksen esityksen mukaan on kysymys, jos se haluttaisiin säilyttää. Rahamääränään se ei valtion budjetissa mikään iso ole, mutta kun lähes kaikissa säästölaeissa on unohdettu sosiaalinen näkökohta. Näitä asioita on katsottu lähinnä Viinasen näkökulmasta. Viinasen näkökulma näkyy näissä leikkauslaeissa. Se näkyy myöskin tässä kansaneläkkeen pohjaosan tekemisessä eläkevähenteiseksi.

Tässä on hyvä myöskin muistuttaa siitä, että tämähän ei ole ainoa vähennys, mikä eläkeläisille tulee, vaan eräissä muissa laeissa heikennetään myöskin eläkeläisten asemaa. Se on kyllä tietenkin pitkän päälle erittäin huono kehityssuunta, koska eläkeläiset ovat pääsääntöisesti itse nämä rahansa aikoinaan ansainneet.

Hallituksen esityksessä myöskin jäädytetään eräitä vammaiskorotuksia eli indeksikorotuksia ei suoriteta ja sitä kautta myöskin heidän toimeentulonsa tasoa tulevaisuudessa heikennetään.

Kaiken kaikkiaan nämä lakiesitykset ovat sen laatuaisia, että näistä ei oikein edes korjaamalla kunnollisia saa, vaan kaikkein selvintä olisi, että ne tulisivat eduskunnan ratkaisevassa eli kolmannessa käsittelyssä hylätyiksi.

Ed. I h a m ä k i : Herra puhemies! Kun on kuunnellut tätä keskustelua täällä tänään, niin jää vaikutelma, että täällä unohtuu joko tahallaan tai tahattomasti, miksi nämä säästölait ylipäätänsä tehdään. Kysymyksen on säästölaeista. Valtion velka on viime vuosina kasvanut 60 miljardia markkaa per vuosi, ja kaikkien esitettyjen säästötoimien hyväksymisen jälkeen saadaan aikaan se, että valtion velka kasvaa enää vain 40 miljardia markkaa per vuosi. Kaikki tietävät, että edes nämä säästötoimenpiteet on tehtävä,

jotta valtiontalous pysyy edes jossakin määrin kontrollissa.

Hallitusohjelmassa on sovittu säästötoimista siten, että ne kohdistuvat kaikkiin valtion tulonsiirtoihin ja tulonsiirron saajiin, ja sen takia on myöskin tämä asia nyt esillä. Ei kai näitä säästöpäätöksiä täällä kukaan mielellään tee, mutta ne on nyt vain tehtävä, koska lopputoimiin ei voi jatkaa myöskään valtiontaloudessa politiikkaa, että syödään enemmän kuin tienataan.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Tässä salissa on varsin laaja yksimielisyyttä siitä, että valtiontaloudessa on säästettävä, mutta tässä salissa on selvästi erimielisyyttä siitä, mistä säästöt tehdään. Tuntuu aika erikoiselta, että säästöt säännönmukaisesti liittyvät lapsikorotuksiin, alimpiin perusturvan luonteisiin sosiaaliturvan etuihin, peruspalveluihin jne. Tämä valinta on täysin väärä, ja sitä vastaan muun muassa keskustan eduskuntaryhmä protestoi. Ei, ed. Ihämäki, ole suinkaan säästämisen välttämättömyyttä kielletty. Ihmetellään vain sitä, että yhden yön neuvotteluilla hallitusneuvotteluissa lyötiin sosiaalipolitiikka niin yksityiskohtaisesti lukkoon, ettei voida tehdä minkään näköisiä korjauksia, vaikka valiokunnassa ja täällä salissakin kaikkein herkimmat ihmiset ymmärtävät, missä mennään.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ed. Huuhtanen lausui oikeastaan tärkeimmän asian tuossa. Leikkaukset tapahtuvat tulonsiirroista. Tulonsiirtoja kohdistetaan sellaisiin kansalaisiin, jotka ovat yhteiskunnan avun tarpeessa tavalla tai toisella, ja näistä asioista leikkaukset tapahtuvat. Eikö tämä ole väärin, ed. Ihämäki? Kun te sanoitte, että leikkauksia täytyy tehdä, jotta valtiontalouden alijäämä saadaan supistettua, niin luuletteko te, että pelkästään menojen vähentämällä tuo 60 miljardin markan vaje, tai niin kuin ajatellaan, että 40 miljardia markkaa siitä jää, saadaan supistumaan sillä tavalla, että budjetti olisi aikanaan ylijäämäinen? Kyllä kysymys on siitä, että totta kai menoja täytyy vähentää, mutta on ryhdyttävä politiikassa myöskin siihen, että valtion tulot kasvavat, jolloin sekä alhaalta että ylhäältäpäin tuloja kasvattamalla ja menoja vähentämällä valtiontalouden alijäämä saadaan eräänä päivänä supistettua.

Tämä politiikka, jota te nyt harrastatte, merkitsee sitä, koska ihmisten ostovoimasta koko

ajan leikataan, että valtion tulot eivät kasva. Näin ollen alhaalta päin, kun äsken käsilläni näytin tätä asiaa, alhaalta päin ei valtiontalouden vaje supistu valtion tuloja lisäämällä. Kotimarkkinat ovat jäässä. Se on meidän valtava ongelmamme ja kohtalon kysymys. Teidän politiikkanne, joka supistaa kansalaisten ostovoimaa, merkitsee sitä, että ne kuihtuvat yhä edelleen. Valtion tulot eivät nouse, ja teidän ajatuksenne ei toteudu tällä politiikalla koskaan.

Ed. I h a m ä k i : Herra puhemies! Ed. Aittoniemi tietää aivan hyvin, että tämä politiikka on lähes samaa, mitä tehtiin edellisen hallituksen aikana ja mitä tehdään nyt. Haluaisin vain kysyä, missä ovat ne ajatukset, millä saadaan valtiontalouden kasvu aikaan. On erittäin hyvä, että kaikki hyväksyvät nämä säästöt, niin kuin ed. Huuhtanen kertoi, että myöskin keskustapuolue hyväksyy säästöt. Mutta jos ei tästä säästetä, niin toivoisin, että kerrotaisimme, mistä säästetään.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ed. Ihämaelle haluaisin huomauttaa, että tässäkin laissa olisi voitu kyllä, ei ehkä tarpeeksi, mutta kuitenkin olisi voitu säästää sillä tavalla, että olisi säädetty eläkekatto ja leikattu ylisuurista eläkkeistä. Ed. Gustafsson totesi, että jos yli 12 000 markan eläkkeistä leikataan, se tekisi toista miljardia markkaa jo säästöä. Niillä olisi voitu kattaa kokonaan tämä, ettei kansaneläkkeen pohjaosaa olisi tarvinnut tehdä eläkevähenteiseksi.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Olisi varmaan tasapuolista, jos ed. Ihämäki kertoisi myöskin sen, millä tavalla hän osallistuu yhteisiin säästötalkoisiin, mistä hän luopuu. Me olemme kuulleet täällä, mistä köyhät ja vähäoisaiset kansalaiset joutuvat luopumaan, mutta vaihtoehtoja on myöskin etsittävä sieltä, missä on hyväosaisia ihmisiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Hallituksen esitys laeiksi saamelaiskäräjäistä annetun lain ja saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 190/1995 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Korteniemi: Herra puhemies! Käsiteltävänä oleva ehdotus on tekninen eikä laajena aikaisemmin tänä vuonna eduskunnan hyväksymiä saamelaiden kulttuuri-itsehallintolakeja. Minulla ei ole huomauttamista ainakaan tässä vaiheessa näihin teknisluontoisiin tarkistuksiin, ja jäänkin odottamaan valiokuntakäsittelyä ja siihen liittyviä asiantuntijakuulemisia.

Tässä yhteydessähän ei voida eduskunnan työjärjestyksen mukaan käsitellä näitä lakeja hallituksen esitystä laajemmin. Katson kuitenkin, että oikeusministeriön tulisi pikaisesti selvittää, miten mahdollisimman pian voitaisiin järjestää saamelaiskäräjävaalit niin, että vaalissa olisi käytössä uuden lain mukainen äänioikeuden määritelmä. On kohtuutonta jäädä odottamaan neljäksi vuodeksi uuden lain mukaisten vaalien suorittamista. Katson myös, että vaalien toimitamiseen ja äänioikeusluettelon laatimiseen ja julkistamiseen liittyvät asiat vaativat pikaista tarkistamista.

Ed. Takala: Arvoisa puhemies! On totta, että tämä lakiesitys on hyvin pitkälle tekninen, mutta kiinnitän huomiota ylipäätään tähän periaatteeseen, minkä myös ed. Korteniemi toi puheessaan esille, että kun säädetään lakia koskien saamelaiden kulttuurihallintoa taikka saamelaiskäräjiä, olisi syytä kuulla myös muita tahoja kuin ainoastaan ja vain saamelaisvaltuuskuntaa. Hyvin monesti käy niin, että me unohdamme sen periaatteen, että täällä etelässä päätetään asioista, joiden asiantuntemus yleensä on siellä paikkakunnalla, missä näiden asioiden keskellä eletään. Sen vuoksi olisi toivottavaa, että perustuslakivaliokunta, minne tämä hallituksen esitys menee, ottaisi kuultavaksi myös lappalaiskulttuuri- ja perinneyhdistyksen sekä Inarin kunnan edustajia.

Kuten tiedämme, saamelaiskäräjävaalin suhteen on monia epäselvyyksiä. Tästä johtuen olisi toivottavaa, että myös opetusministeriössä olisi herkkää korvaa kuulla. Opetusministeriössä jo nyt valmistelussa olevat saamelaisasiat tulisi saattaa laajemmin myös sieltä muiden saamelaisyhmien tietoon. Oikeastaan tämä kaikki viittaa siihen, että kun saamelaislakia valmistellaan, olisi saatava lisää näköalaa ja lisää asiantuntemus-

ta. Uskon, että perustuslakivaliokunta nämä evästyksot ottaa myös huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

23) Hallituksen esitys laiksi Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 191/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

24) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 192/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

25) Hallituksen esitys laeiksi metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain 5 §:n sekä yksityismetsälain 3 ja 18 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 193/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

26) Hallituksen esitys vuoden 1996 veroasteikkolaiksi

Hallituksen esitys 62/1995 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 34/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

27) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja korkotulon lähdeverosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 63/1995 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 35/1995 vp
Lakialoite 49, 59/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

28) Hallituksen esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 64/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

29) Hallituksen esitys laiksi merenkululaitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 159/1995 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 3/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 18.50.

Täysistunto lopetetaan kello 18.38.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

